

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

SKRIFTPRØVER FRA
TIDEN EFTER REFORMATIONEN
TIL MIDTEN AF 19. AARH.
MED TEKSTLÆSNINGER

UDGIVNE VED
HOLGER HJELHOLT

ANDET OPLAG

H. HAGERUP'S FORLAG · KØBENHAVN

1948

SKRIFTPRØVER FRA
TIDEN EFTER REFORMATIONEN
TIL MIDTEN AF 19. AARH.
MED TEKSTLÆSNINGER

VED
HOLGER HJELHOLT

ANDET OPLAG

H. HAGERUP'S FORLAG · KØBENHAVN

1948

FORORD

Det efterfølgende Udvalg af Skriftprøver medtager kun i meget ringe Grad mere individuelle Haandskrifter (»Hænder«), da det har været et Hovedformaal ved Valget at give Hænder, der kunde betegnes som forholdsvis typiske, og som man kunde vente at genfinde — enten samme eller en omtrent lignende Haandskrift — i adskillige Dokumenter eller Protokoller fra den paagældende Tid. Det har endvidere været mit Ønske gennem de valgte Prøver at give et vist Kendskab til de ved lokal- og personalhistoriske Studier mere almindeligt anvendte Kilder i Arkiverne (Rigsarkivet og Landsarkiverne), og endelig har jeg ogsaa gerne set, at nogle af Prøverne staar i Forbindelse med vigtige Begivenheder i vort Lands Historie, og at andre ikke helt savner kulturhistorisk Interesse.

Hvor intet andet angives, stammer Prøverne fra Protokoller og Dokumenter, der beror i Rigsarkivet. Hvor der tilføjes L. A., betyder dette, at de paagældende Arkivalier findes i Landsarkivet for Sjælland m m. Prøverne er stundom lidt formindskede. — Tekstlæsningerne (Transskriptionerne) findes i et løst Hefte bag i Bogen, saaledes at man kan bruge Prøven og Tekstlæsningen samtidig. Ved Transskriptionerne er saavel Originalernes Stavemaade som Tegnsætning (i alt væsentlig) og Brug af store og smaa Bogstaver fulgt. M. H. t. det sidste vil det dog i adskillige Tilfælde have sine store Vanskeligheder at fastslaa, om Skrивeren har tænkt at bruge lille eller stort Bogstav, og Gengivelsen af store og smaa Bogstaver i Tekstlæsningerne beror derfor flere Steder paa et Skøn. Hvor Forkortelsestegn er opløste, er der anvendt Kursivering. Romertal er som Regel gengivne ved Arabertal.

Med min Kollega, Arkivar *E. Kroman*, har jeg droftet flere Tvivlsspørgsmaal ved Transskriberingen. Fhv. Arkivar, Dr. phil. *Will. Christensen* har gjort mig den store Tjeneste at læse en Korrektur paa Transskriptionerne, og jeg bringer ham herfor min bedste Tak.

Ovenstaaende Forord blev skrevet til 1. Udgave, der udkom i 1940, udgivet af Dansk historisk Fællesforening. Da »Skriftprøverne« i længere Tid har været udsolgt, har *H. Hagerups Forlag* overtaget Udsendelsen af et nyt Oplag, der imidlertid er uforandret fra det første.

København i September 1947.

Holger Hjeltholt.

Ga pøer søram

Effter folgebrev til Bronens og sigtands kerner
 som ligger og hene til sig: nah gaardt i roffilde
 Vestlige til Bronens og sigtands kerner i Ga/
 zaldsborgs leen og Suenstrup leen Samle,
 og til alle prester dogue furdemurget prestetien,
 net og furdetienner offuer alit Siedlowds
 sigt som noyemds godste till søram i vied
 og fornor-dagse ad gram ud klausulis co/
 sueris Garu gaffue loffuerdagand net efter
 Sancti marckis dags dar 22 vadpluy:—

3. Registre over alle Lande 1546-52, Fol. 164 b (1547).

<p> </p>	<p> </p>
<p> </p>	<p> </p>
<p> </p>	<p> </p>
<p> </p>	<p> </p>
<p> </p>	<p> </p>
<p> </p>	<p> </p>
<p> </p>	<p> </p>

4. Rentemesterregnskab 1551, Fol. 273.

Summa Summarum paa all Indtegt omme medj
 med sine stund sigtelling naar aft Bøtke Ligeuskaff

Danker gættinge ————— xlvij^{ij} iij^{ij} to med ij^{ij} to g
 Danker ————— lxx^{ij} iij^{ij} xxxij^{ij} Danker iij^{ij} to g tulk^{ij}
 Gættinge meding ————— iij^{ij} iij^{ij} iij^{ij} med v^{ij} v^{ij} g
 Bøtff ————— v^{ij} xxxij^{ij} lxxx iij^{ij} gættinge
 Bøtke sigtelte ————— iij^{ij} xxxij^{ij} v^{ij} v^{ij} sigtelte iij^{ij} sigtelte g.
 Engeltogte ————— xlvij
 Dubbelte omme ————— xxxv
 Diffinimter sigtelte ————— iij
 Hofsin nabete ————— iij
 Gættinge nabete ————— iij
 Procent ————— v
 gættinge sigtelte ————— ij

Item xxv apulis

Mangis cirueler aff sandten . Item her
ibidem . Der sagde igen vider^m Engest gods
ind . vider hans legeme luterer :

Lyde — x luter
Sine luter i^c xx d . Sum — i^{as} ij^c d

Agirer — xlv luter
Sine luter xvij d . Sum — vij^c x d .

Borg — x luter
Sine luter xvij d . Sum — i^c lxxx d

Atter — xi luter
Sine luter xx d . Sum — ij^c xx d

Ostmannen — iij luter
Sine luter lxxxvij d . Sum — iij^c xvij d .

Luter — i luter . Sum — xxvi d

Wonger — i^c . Sum — xxxvi d

Stange . Sum — i^c xx luter
Sine luter x d . Sum — i^{as} ij^c d .

Styckefald

- i xxx Dind. pælliffem : Læmngas for hamnd
Skriffit ein frædt bōis manndit
i pind a Exind nīess i fōdring for it for-
vind hamnd giord stund forind
xxx Daller vinnindinge mannd for skriffit
is gaffit friggis paa frillig Ste
xxv Daller Mang oeff i Eptiæring fornogim
Exim hamnd skille gaffit skollit us
skriffit vaa odemisse
x Daller. Bøpør tæmiffem : fedsring for ein
skille þeims hamnd fagdt en aff
þeims Mæter gaffit þyngin or ind
Dind isu skriffit
vi Daller Bøpørings mannd for vinnidess
xiiij Daller Læmng Dindffind : vœllykint
for nōgig Eige vinnid hamnd bōit
isog or for hamnd vœr Længstgæ
or skille gaffit vœrre igen skriffit
vi Daller Mirets skinnidffem i Bøvinnidell
for hamnd vœr Længstgæ for sin
Læmngdæ hamnd ind Dind vœgiffit

Hand Dyagall bleff forþonis for
for denne Efters afgjæst Lofum.

[Large decorative initial 'D' or 'Dy']

Dij I Kristian for Frinde, I Boven alle verdensky 2. 200
Aly af vor Dyadestig Brist og Maada guffne vor br.
nalgat og fjellat og nu med igjæst wort Oden vress
vnda, bærlyga og fjellade de Ob Lygla hand Dyagall
Aver Moud ifinner og Luthigmanud fradavot plot
Lethesfaga man og phall yua for denne igjæst bærlyga
for Ithlygi Jacobij denne sigst forladum, Dog vinder
fremmede guffne, munda, bærlyga og bærlyga for
Lethesfaga Lofum med handvisten og værlyga fælden
og indkomst af varem Lofum yuit og for
fælden de Efters og Luthigmanud, yit for vinder
denne vinder, dog vinder igjæst guffne og bærlyga
Boven denne Lofum fælden, phall handvisten Ob
goude vinder og Luthigmanud forer, fremmede
Aver guffne Luthigmanud og denne vinder for
hand Dyagall fælden fælden for vinder Lethesfaga plot
og Lofum igjæst forer fælden de vinder fælden
de vinder Maada fælden de vinder vinder denne guffne
Lofum og Maada, datum fælden fælden den 31. febr.
fælden 1599

[Signature]

Peder Sfigis.
Brieff:

Magepliffte melleom Rouning
Hans, og Hans Lindens
sice Bausffus
Christians IV.

Skion alle vortareigt at rffendi offt Sept
Gand Lindens sice Bausffus vor Mand og
gionner, in for magelang og sinj Tynndom
hvidmandigt gaffur indagt, sice offt og lion
affordomans Rouning in Derummand
og gionner offt gand anffingodtz, disse rffor
gionner Bausffus og godtz, som er forst an
giondt for in vort land Orilland in,
Zellmubong Esen in Bortz fannid in
Lyon vogn; Eronen eiggendis, Egnistom
Montupen parbon, pgeder karligen
Ling - ij / Hund Landgiedtz poudinga
- ij f. Kong an giondt in for Zellmubong
esen; Eirffingfannid in Bausffus
gon; Amilpung eiggendis som Eirff fann
parbon, pgeder karligen Ling - ij / Hund
Kong in Bausffus fannid in Bausffus
fannid in Bausffus fannid in Bausffus
fannid; Amilpung in Bausffus fannid

Salling Herridtt
Bebolle Bogum
ooc Boge

Niels pedersson i Frostgaardum som beret May,
lange hie kongen igienn, for sponer gaaud i
væster pforings, som nu er for fregden ibid
som sber sber kong Mayt Beret og befaling,
Og sfoler hie havelij Landgæde
i pmitting
i pforing
i gaar
i sponer.

13. Nyborg Lens Jordebog 1615-16, Fol. 112.

Dnica Quinquagesima.

Jacob Goungsbou d. Mægtig Styrmand i Dsil
Haffnen, er faugen i den svinke hinde fra
Svinke, siden Haffnen hinde i kong Mayt
sivinst. Ved en Dnles quinde ibid, kominde
Jacob satter. Egens waltersbou og sponer sate.
Dige god for dem begge.
De kominde s luep waltersbou Styrmands quinde sig
sant satter sin sde quinde, og sin sin sde mand. 1618. 20. fol.

19. february, Lovestunds M. Anders till
s. Nicolaj Gortung Gausbou fra sgermand till
Nils Gammors sijn sone Anders satter

Wint i s. Nicolaj
Kirke dnica jubel.

Dnica Reminiscere.

Laurids galdrandsbou baandmand vand Dyfle
sle, Lovestunds vand en Dnles Dindler satter,
satter i sponer sde. Egens Anders bou og
Anders dindlers sde sijn god.

Wint dnica
x. Teinit.
vand s. Nilans.

14. Bremerholms Kirkebog, Døbte og Viede 1617-39, Fol. 9 b (1618).

L. A

Børgellings og Børgersnes. Sogns Skatte
 og for Annex Sogns Hill Overbogen
 :
 Sogn.
 1745

Siden alle vogners ligts og offerkomme Off. Skatte.
 Der Land Sogns Skatte Hill Overbogen alle heres
 ligud Sogn alle Off. Skatte, Udnydningst Hill of Hoff
 var for vognen Skatte Siden supptieres ballagantier sig
 offer Sogns sig Skatte Ringstad og sig alle Skatte
 og Lande Underhold, baade forindalt og Land Hoff
 de ingen Forbrugende som andre Sogns Skatte herudi Sogns
 saa og forindalt var og konens skatte og skatte
 off. Skatte. Der Sogn Sogn Land forindalt saa er alle som
 Land lig Skatte og Skatte Siden sig og Skatte
 var heromme sig er alle og der for vognen Skatte Siden
 of og konen sig sig forindalt. Og sig Sogn
 Sogn Land Udnydningst og Skatte Skatte
 er alle Sogns Skatte Skatte Off. Skatte. Sogn
 var Siden Hill Skatte, var man Sogn og
 forindalt saa er alle Sogn og Sogn
 Sogn Skatte Superintendent Sogn Sogn Skatte
 og de Siden forindalt og Sogn of Skatte om
 der er alle forindalt. Der Sogn alle her Sogn
 Skatte Siden Sogn Skatte Siden er alle Sogn
 man, og naar Land forindalt Siden off. Skatte Sogn
 og Land og Land forindalt og annexis man forindalt.
 Der Sogn og Sogn Sogn Siden off. Skatte. Der

Jeg krigsfolk som skal vende Drenninge skall tilførvordis Guldsking
 sin krigsfolk som giender kan følge, Des giender mætere sin bygerer att
 bringe klatt vende aff sig skall giender forskaffis. Giender skall om navid giff.
 ind 20 d. cur: saug Maaning kost, siu v. d. i. di land laade frættor med sin
 dæst opnarbe tid naar dæmæd, sin sone skall iuere Mæjster kan giffis negit sa
 sin foler den anden med

#

Niad Guffim vender anlænger
 Naar gærdens hestfættis andre som den linder og foler ind maast ind J.
 stung Da er tid tid samme, giender di landt besvæle altid Drey stov
 tallid paa hær Og Dren paa ledgarden skall iuere fuld 500 sig led dæmæ
 liget att paamid kan forfære is laust isfuor lunge sig vffaa skall staa Dæst
 mid kan man altid naar man iust ættis aff mid Dren giust Dæst tæren
 Verklæmed Dæmæst vffaa negit foder mid den Maast som giffis Kængard
 hær saug Dren. Jfuor gættis selsam om mid althing Abraham
 Labrij skall begiffis sig till Drenge giend giuffis aldt fatt sin Juaft

Der skall forskaffis till frede: niu v. h. gærdt dæst saumyit som till giende
 Ljorbelev till mig og Prindgen. Der skall gærris 3 jaar guldsking som
 Prindgen kan bringe i G. Giender forskaffis Der skall fra frede:
 mid tid forthe komer nogle laam, til liden: giender skall der anmæmæst
 og Dæstis, i tid komer som tid krigsfolk skall iuere skall gærris nogle
 sigder giengæ man kan sette negit hængis saug halber: Jgenid ick vættæ
 vættæ giust laamæst hængis ætt is biffis till nogle sngit hængis. Dæst till

i
 tid sig i uere gætt
 Gætt alle frau
 klæde

...-#

#

Dæst samstung
 En aff Dæst giend giender den skall forordis till
 som skall paa demninge Dæsting ledgærdmættæ Juaft liden saug Jaf.
 till giender samme skall stættis sigly liden till att vgrættis dem i Dæst.

16. Brev fra Christian IV til Christian Friis 18. Oktober 1623.

Berførdan lod samtid Urdømmelte Rigens Cancelli sig anseer, baade sig og anden gode Mand at lægge største misfag til den allemidigste Drøgt, som Ørindan, ider anden hille forargelse forer. Oc derliffom her hille sunder at den høitit den Ørindte diel a laade stod: at baade Rigens og Røige uener bar liffitter oc vnderbidan viffur, fua at baade hand oc anden got folck: academiet maatte komme den hille ring vnderfotning at bide bladorer med, tog den gode her, oc det noget baadeliget op, oc aff Giffordigen Giffur, fmediffordigt andet kindt mæret, tabde med mangt Ood oc deris alommer, oc vildebaad oc Rindbaad, oc andet mæret, som fandt faget sig icke altsammen at kindt ifikomme. Rindvill den hand vnderfotede Universitetet nogen fiver Zar, med pifficium programma alle hix mæret, fite med anden vpliffordigt alloverliget at forbyde, forvunder den gode berre icke noch at vner at forbyde, men oc at man i gifvningen kindt at be,

20. Universitetets Arkiv. Acta Consistorii 1645-52 Nr. 7, Fol. 22 b (1645).

Gode vider til at giffur icke god kunn vilkind, funderiffing fua mæret reformidlig of aldeliff refordigt oc blomer oc kungelig areff you luff, of funderiff aff Ruff kung. Mæret mæret icke her fra Røige at Ruffur, oc den Ruff kung. Mæret vilkind of conser, mæret vider mæret god vner luffind. Ruff vnt at Ruffur bidraffur Ruffur mæret Ruff

21. Brev fra Corfits Ulfeldt til Rigens Raad 15. April 1651.

Daniel Lugg aulegnende de Sauger
Borgmesterens Ervendes Skuffen og Indrindig
for Saffner.

Ms. G. St. Vind at vi for saa og sigendelig besaguet, hilde
Naar Saffner besilget og biler at op D. L. L. Andens Skuffen etc.
og Lunds Ervender som saut an Saffner maer som fori og
for saavit for Canada delle at adgiffen, af de Sauger og Camr
nersehl indt Brædtzberg Lann, for saa for bygge dæit ligesid
for Saffner wovis D. L. L. Rind og Indrindig etc. og sigendelig
ifølge melle beaaendigt byg, dog skal de dæit for ofter som
for indtil, dæit taal. Goum linn og vaa lade, skal saa besigge
stæit adgiffen. Flige maadit Saffner wi og saa se dæit besilget
at bærde Andens Skuffen, maer indtil saa vider Naar ande
ning vige de Andens Gland Sauger som saut indt for Lann, indt
Goum Saffner lade op bygge saa og dæit Sauger indt D. L. L. =
dalle, for for sigend dalle, dog skal saut ofter saa vider
aldrig som for saa og for saa dæit Andens Sauger taal.
at adgiffen, og bil wovis Lunds Maer indt bærde Brædtzberg
Lann, dæit som an an, aller for ofter som vider indt at vige
go dæit. Saugmaer bærde saut dæit wovis beaaendigt ofter
at vige, dæit wi dig bil ofter dæit vider vider lade for maer dig
og saa, indt dæit adgiffen bil op af dalle saa maer, skal ofter
som dæit sig for vider indt dæit vider lade, dæit saa
wovis vider D. L. L. dæit 7 julij 1656.

Boobius
Aises Oerfom

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

+ 8 1/2: 1 1/2: 3/4 d:

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

Aises Jorden

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

+ 8 1/2: 1 1/2: 3/4 d:

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

Aises Oerfom

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

+ 8 1/2: 1 1/2: 3/4 d:

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

Oer Oerfom

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

+ 8 1/2: 1 1/2: 3/4 d:

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

Jans Oerfom

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

+ 13 1/2: 1 1/2: 1/8 d:

1 an 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:
in 1/2: 1/2 d:

Hochlöblichster Herr Conrat, Dean: Herrichte in aller
 Unterthänigkeit aus höchst bekümmerten
 Gemüthe, wie das: Zwar vonn Jero in Gott ruhenden
 und Geist Vorliegen, Königlichem Frau Mutter, ich von Miß,
 mar, alda ist 16 Jahr (Erich: Ord: und Zufallter gewor,
 son Anno. 84. tit. 11. fünf ufer: Einrözingen der Raufen
 und Veforiburister dulle zu betreten aller Gnädigt bin
 Vocirt worden, miß auf selber Jann ist dalfir gewor,
 son, so verfallen, das miß die allgeringsten klagen
 mit Marfals Gründe über miß kann geküßrad von,
 den. , Gab aber nachdem der Masseln und Gorf
 Oberrödinge Jero Bischoff D. Thomas Ringo kurz
 vorrühder zeit dalfir geworfen, rost in der letzten
 Gründe, da er von Jero auf Nirozungen vofen wolle,
 Linder vofafon mißden, das Er miß auf Michaelis
 ofur rühigen Verhöer und Ursache, mit meiner Frau,
 on und 5. Clonion Kindern, da ist sonst in Ostmar
 Mast geworfen, ganz unbarunförlig ins Claud vofajagen
 und anstosden wollen, in diesem Consens Jann auf
 unser H. Zingerrmeister Jacob Masten und Rosduné

Handwritten marginal notes in cursive script, written vertically on the left side of the page. The text is difficult to decipher due to the cursive style but appears to contain a signature and some explanatory text.

at nu vi saa forfunden Aar: at jeg haver faaet den Naad,
at findet inden nogen Aars Tid at være Ederes
Mæ: Censur og Befaldningens Indsøe været saa hvar,
at jeg dermed været for min egen Erforskerlighed
for fundet indtænkning, dog det er baade for og uden
ingen, som fornuften Menneskenes lodlige Forretter,
ikke den mindste haver jeg imidlertid ind og med den
Udendringstid aldeles forsvundet alt for jeg til fornuften
ind 13 Aar meget behyggelig og sandt sammensat,
til at tillige for, at have Begynder Aaleg, Ederes Mæ:
og fornuften til Censur og Aar: det saa ender
jeg allermindst: Ederes Konge, Mæ: for min til den
besten for Censur vilde allernaad: tillige med Con-
sistorial Højskolens Tid, fornuften mig de Privile-
gier paa Ederes Mæ: dog trods for faalund som afgang
en Johan Philipp Bocher hoffer den nydt og fast
Lavin og Indsøe mig til Undersøgtet med samme
evnen at betimre allernaad: presenterer, dog saa
at jeg fornuften maatte under den Naad med min
som at gior min allermindst: Gvæstning end Ederes

N. O. B. C. Høveds allernaadigste Villie er her
salingen, at J. Fray ihnd an, salt Cardu gior
er, at Høveds Jacobson, som her forer, ind
sind, som Ralund i sine her Colvours er brykt,
trede Dag ihnd 26 february. medt af sigt af gage
de Jørgen Lutter som er blomm til sinnd at
indstætte indforaning til arbrue Juncis
Lise sid, Daarvelen er Ramm Colvours, som
er blomm til domet at indstætte til arbrue
i dy indstætte eller andstætte, vstter Høveds
egens allernaadigste Anordning, Høveds ind
Jørgen sid for indstætte for Høveds Høveds
Dont indstætte, er den summe sidst, vstter
Høveds Høveds Jørgen sidst som indstætte,
som Jørgen sidst sidst er andstætte er den indstætte
summe, indstætte foraning sidst, som
andstætte sidst er indstætte af Høveds
Jørgen sidst indstætte foraning. Indstætte

Cancellie Collegium den 24 Aug: 1750. Til Ma-
gistratens Forlesning.

En indkomnen og dateret den 9te Sept: 1750 at
det forfoldte sig i aalrods med Supplicanten
den 12de Bonus, som sin Lovdagsret det
ind eller allers af 1/2 Oblige paa forst paa
Suppliquer, og da 2de forord følgende Attestet
den nu fra frunt Alder. Den den den den den
den, og den anden fra Hinderens skind
som nu end og flere godfollt blesend
Og de Supplicanten nu en forordning, til
Lelig og vinstibelig fult, som med den
ansøgning eller sigte til end med
fandt Boens Bøtt, som vinstibelig, som
til Kongelig Resolution. De vinstibelig
end at fulten eller Boilling fiddes i indf-
tet Bon.

Cancellie Collegium den 14de Sept: 1750. Borslyd
eller ansøgningen
Conseillet den 17de Sept: 1750. Egelrods.

426. Man sige Jens Jensen for at
Narben Collegium den 20de Jun 1750 for
at 2de forordning, i ind den den den
Simon Jensen, nummeren sin i sin nummer
gind paa vinstibelig - Borslyd, nu at den
og Højeste - vinstibelig nummeren den den den
forordning til at oplyse nogle paa paa, og
igennem indet for indigind som vinstibelig
for den den anden af Borslyd, som
for paa sin Creditorens i den den og den
for den den den den den den den den den
nummeren paa vinstibelig, som den den den
Lagten den, som om at den den den den
den, nu den den den den den den den den
og den den den den den den den den den
anden, den: sin nummer, for den den den
den, nu at den den den den den den den
nummeren, at den, Egelrods Supplicanten

§ 6.

I Følge det som i forældren Befalst og autoriseret er,
Bliver Førris Bestemt i Fødsende de Tidre som man
drøger de samme at forvætt; Men da Erfarings
Lær Lovt, at det Arbeid Best og Fastigt forvætt,
som i Fødsende de sin Provise og mængde er Bestemt,
siden er Arbeid i saa Tilfælde er sin egen Drøm,
(og inden Træng eller Opfigt; stræbt at blive fordyg)
ind sin forvætt Lod eller Dve, paa det som der skal
Linde Begive sig frem; Saa for tillige at opvætt
den Fødsendes saadan Provise og Lær, der den
de er Førbonden, Bonden og Landarbe; med de
Lær yderligere allernædigst som Befalst, at
forinden Lærerne, forvættede nægtelige Bestemelse,
skulle alle forvættede Lær og Førbonden, i et Lær
af de de der de inden indholdende Førris-Regle
mærket, paa det nægtede fastholdt, og inden nogen
Lindtagelse, i alle de Tilfælde hvor det maatte
være mestligt; Bestemte Lær og Lær nægt af et
Lær Lær, Arbeid i en Dag Lær forvætt, og
Lær en Lær Arbeid andre, Saa at manns Bonden
Lær forvættede samme Lær eller Lær, er Lær Lær
Arbeid de Lær, og Lær Bestemte de at gaar
Lær; Lær og det Lær en Lær maatte forvætt

Ved at se den ubetydelige men Vindstøben ad
 sekulære Prosebeviser er en afførelse, og
 en samme for enes afgrænsede Stykke, som
 det for en bysantinsk Betænkning, som en
 det en afbrudt afbrudt Stykke, der end
 et indvirkende afbrudt Stykke, som en
 ja heller en afbrudt Stykke, som en
 Colleger der enes end, at den end
 yder forbrudt Stykke end afbrudt
 eens afbrudt Stykke, som en
 Det er den end afbrudt Stykke.

De end at ubetydelige men Vindstøben ad
 sekulære Prosebeviser er en afførelse, og
 en samme for enes afgrænsede Stykke, som
 det for en bysantinsk Betænkning, som en
 det en afbrudt afbrudt Stykke, der end
 et indvirkende afbrudt Stykke, som en
 ja heller en afbrudt Stykke, som en
 Colleger der enes end, at den end
 yder forbrudt Stykke end afbrudt
 eens afbrudt Stykke, som en
 Det er den end afbrudt Stykke.

J. Haggaard.

Naar det end som et enes afbrudt
 betydeligt afbrudt Stykke, som en
 afbrudt Stykke afbrudt Stykke 10 afbrudt
 og enes afbrudt Stykke afbrudt Stykke 10 afbrudt
 et afbrudt Stykke, som enes afbrudt Stykke
 end afbrudt Stykke, som enes afbrudt Stykke

mig det at enes afbrudt Stykke afbrudt Stykke
 afbrudt Stykke, som enes afbrudt Stykke
 afbrudt Stykke afbrudt Stykke
 Den afbrudt Stykke er det enes afbrudt Stykke, da jeg enes
 afbrudt Stykke afbrudt Stykke i afbrudt Stykke, og enes afbrudt Stykke
 afbrudt Stykke afbrudt Stykke afbrudt Stykke, det jeg enes afbrudt Stykke
 afbrudt Stykke afbrudt Stykke afbrudt Stykke, det jeg enes afbrudt Stykke
 afbrudt Stykke afbrudt Stykke afbrudt Stykke, det jeg enes afbrudt Stykke

Byernes og Stedernes Navne, samt Familiernes Antal.	Personernes fulde Navne ubi enhver Familie.	Hvad enhver Person er ubi Familien, samt om Børnene ere agte eller uagte, af første, andet eller holltes Egestab.	Personernes Alder, det samlede Alders Aar iberegnet.	Ugift eller Gift og hvorofte de have været i Egestab eller Enkestand.	Personernes Titel, Embede, Forretning, Haandværk eller Mærings-vei.
Langaas Sogn 25 ^{de} Familie	Niels Nadsen	Gosboudn	51	Brud 2 ^{den} Gang	Brudn og Svand
	Anne Hags v. Anna	Mandmodn	41	Brud 1 ^{ste} Gang	Lubonn
	Elsabet N. N. v. Anna		13		
	Karen N. N. v. Anna		11		
	Josanna Maria N. N. v. Anna	Brudn af 1 ^{ste} Gang	6		
	Kath. Nielsen	Egestab	4		
	Karen N. N. v. Anna		2		
	Marie Hendry v. Anna		4	Brud 2 ^{den} Gang	nigstn Saluistn
	Jens Nadsen	En 1 ^{ste} Gang	7	nunne Mændene ved	i Hof for Boudn
				svandn	
26 ^{de}	Jørgen Nielsen Jørg	Gosboudn	42	Brygg. i 1 ^{ste} Gang	Brudn og Svand
	Confranc. Lars v. Anna	Mandmodn	33		
	Kirsten Jørgens v. Anna		6	Egestab	Lubonn
	Christina Jørgens v. Anna	Jensens Brudn	4		
	Niels Jørgensen		2		
	Anders Nielsen		22		
	Barbara Jørgens v. Anna	Enunth Toll	78	Ugift	
	Jørgen Andersen	Mand	41		
	Karen Jens v. Anna	Boudn	38	Brygg. i 1 ^{ste} Gang	Jensens og Pags
	Karen Jørgens v. Anna		13		
Anders Jørgensen		11	Egestab	Engns	
Jens Jørgensen	Jensens Brudn	7			
Kristen Jørgensen		4			
Steen Jørgensen		1			
28 ^{de}	Anders Jensen	Gosboudn	53	Brygg. i 1 ^{ste} Gang	Brudn og Svand
	Kirsten Niels v. Anna	Mandmodn	40		
	Anders Andersen	Enunth Toll	78	Egestab	Lubonn
	Niels Andersen		13	Ugift	
	Karen Andersen	Jensens Brudn	7		
	Anne Sophie Andersen		4		
	Jens Andersen		1		
29 ^{de}	Lars Gudsen	Gosboudn	53	Brud 3 ^{den} Gang	Brudn og Svand
	Anne Karstens v. Anna	Mandmodn	27	Brud 1 ^{ste} Gang	Lubonn
	Gudsen Larsen	af 1 ^{ste} Gang Egestab	26	Ugift	
	Ingen Sophie Lars v. Anna	af 1 ^{ste} Gang Egestab	7		
	Josanna Niels v. Anna	Enunth Toll	17		
30 ^{de}	Jacob Nadsen	Mand	36	af 1 ^{ste} Gang Egestab	Jensens og
	Anne Karstens v. Anna	Boudn	27		
	Kath. Jacobsen	Jensens Brudn	1		Brudn

38. Folketællingen 1787 for Svendborg Amt, Gudme Herred, Langaas Sogn.

1813 No.	1814 No.	Navn	Godsted.	Al. Dec.	Dojs. Dz.	Opboldsteds.	Betegnng.
128	120	Leen Larsen Larsen	Herregård	11		Hjortrup	
130	121	Larsen Larsen	Larsen	11		Lindby	
131	122	Larsen Larsen		11	62		1808 d. 12/2
132	123	Larsen Larsen	Amisø	11	60	giersted	1814 d. 12/2 1815 d. 12/2
134	124	Larsen Larsen	Lindby	11	63		1808 d. 12/2 1815 d. 12/2
137	125	Larsen Larsen	Larsen	11	66	Lindby	1814 d. 12/2 1815 d. 12/2
138	126	Larsen Larsen	Larsen	11	67	Lindby	1814 d. 12/2 1815 d. 12/2
139	127	Larsen Larsen	Larsen	11	68	Lindby	1814 d. 12/2 1815 d. 12/2

39. Lægdsrullen for Frederiksborg Amt 1813, Lægd 53.

Hans Carlsson

adskildt, at jeg, som Gæld af den forlængede tillid jeg har til hende højtidelig
forplantes til at have det bedste for mig, - hende ganske uretlig og fuldstændig
forbryder, som i den formentlige Dag, som jeg med min fader jeg havde hende
fuldstændig forlængede og god Villie, som tyder på at forbygge mig det næste
Stands: at jeg uretligt skænke min uanset forbeholdning
fravender, saafremt som Magtfuld ender? for den tillid til mig at
være mig som skænke af, og at jeg da formentlige ender det mig som
Villie end. Jeg har til min formentlige Læse og Profund, Altså dog som,
at alleforplantes (der, til for, ender for det ender af. Obryderens
Den Egens? Læse og Profund) dog at ender som for den ender
for at jeg er: for ender som mig alle for min formentlige ender
for den ender, der alle er ender mig. Ad den, i den ender, at
og færdig som for ender at som Værd og ender, at jeg færdig
som ender til en ender ender ender. Enders ender ender
for, at det er ender, og, der det ender mig formentlige for. Ad,
og ender ender for ender for som Magtfuld, som min formentlige af
ender ender formentlige til g. N. N. Kaas, færdig dog ender som ender
formentlige: ender ender ender 100 for ender for for at ender hende Carlsson, som
Læse at færdig hende ender som min ender ender, som da ender ender som,
at man færdig for ender ender ender ender ender ender ender
15 Sept 1826

40. Brev fra A. S. Ørsted til Ove Malling 15. September 1826
(i Fr. Jul. Kaas' Privatarkiv. C 1).

Da det er Vor allertøjndste Kønig og Kongs Højhed
Dumort at indføre saadanne Provincialstænder i den
Sjælland og de øvrige Øerne, som er indført ved d. 1. Mars
1823 i Kongelige Principale Water indførte Stænder, herfor
vilde Landets Velbyrd og Societets usikkerhed hillede Dette,
saa vilde Vi allertøjndst hør Vor Kønigs Kønig at
indlægge allertøjndst Forslag til de i saa højsæde her
indaa Forberedelse, samt begjære at indarbejde og til Vor
allertøjndst Kønigs allertøjndst at bevilge de de
Køje til en Anordning om saadanne Stænder.

Alt Naar vi kommer til offentlig Kønigs Kønigs Vor
allertøjndst Approbation er paafulgt, vilde Vi allertøjndst
dijt hør Vor Kønigs Kønig at indlægge.

Konkordatet under Ord!

Givet i Vor Residentens Tid i Kjøbenhavn d. 13. Januar 1831.

41. Kgl. Reskript 13. Januar 1831 til Danske Kancelli om Indførelse af Provincialstænder.

Dalmer Ludwig Carl, Bøttcher 2/3
 Anne Louise, Wd. Bøttcher
Deichmann Jacob, Lignst 4/3 St.
 Anne Cath. Gyldenst. 1/3
Kewer Carl Aug., Pindst. 11/9
 Anne Marie Olsen
Khalck Jacob Elias, St. 16/9
 Frieder. Ophersfeldt, Malm
Keller Hans, St. 16/9, Malm
 Elise Wd. Meyer
Thorsen Johan, St. 18/10
 Johan. Brønne
Rovn Daniel, Lignst 1/11
 Anne Christ. Gram
Moser Johan Caspar, St. 12/12
 Christ. Frølich
Hede Peter, Lignst 1/12
 Anne Marie Hansen
 1809 Ull Terkel, St. 2/2
 Regine Mathias
Hansen Theodor, St. 3/3
 Anne Marie Hansen
Mandt Rasmus, St. 5/5
 Anne Marie G. G.
Eupelback Christ. 12/14 Joh.
 (Fogel) -

Lorentzen Niels, St. 2/3 Anne
 Anne Peter, 1/11, 1/15 St.
 Christian Fjeldgaard
Korshøj Jens Christian, St. 1/11
 Anne 1/11, Boel St. 1/11
Stabbe Peter, St. 1/11, St. 1/11
 1/11, St. 1/11, St. 1/11
Castberg Carl Peter, St. 1/11
 1/11, St. 1/11, St. 1/11
Borch Niels, St. 1/11, St. 1/11
 Christian 1/11, Joh. K. 1/11
Borch Fridt. Lignst 1/11, St. 1/11
 St. 1/11, St. 1/11
Krause Georg Wilh. Lignst 1/11
 St. 1/11, St. 1/11, St. 1/11
Dankers Jacob Georg, St. 1/11
 1/11, Anne Marie Lignst
Brønne Jens Christian, St. 1/11
 1/11, St. 1/11, St. 1/11
Grüne Fred, St. 1/11, St. 1/11
 St. 1/11, St. 1/11
Lovén Peter Fred, St. 1/11, St. 1/11
 Sophie Elisabeth Smith
Lovén Johan Jacob, St. 1/11
 1/11, St. 1/11, St. 1/11

43. Lengnicks Uddrag (fra ca. 1850) af Københavns Trinitatis Kirkes Bøger, Vielse, Spalte 89-90.

Det er omfiden lykkedes os at stande i
gør hader, som i det sidste som faldt standt
og hvor som Brudparterne i Slesvig, og som
blev følte dobbelt smerteligt, fordi det
er George i samme Sted, der som standt
som skænder os for hinanden. Det er blot
billedfuldt sagt, at du nu er standt i
ring af Lygen med os skibet for skænder til
begyndende Mellemstier, og det er i det
spætte Lyng for os at standt at hør
til den fremste Brudparterne.

De af for, som, selv under de næste
lygte skænder som bærer den mindste
Cooperation ^{for sig selv} ~~indvillighed~~ og med landfærdig
Gled kunne de dertil fremgaa den omvænt
med Det af skibet i Slesvig -, ville
saa du bestå den i frem egen Skænder,
i det fremst, i det sidste for den. Men
Hvad tage tillige frem Lyngs Lær, Mfi

44. Udkast til Kongens Proklamation til Slesvigerne 27. August 1849
(Statsraadsjourn. Nr. 92/1849).

INDHOLD

1. Herredagsdombog Nr. 1, 1537-41, Fol. 12 (1537).
2. Rigens Forfølgningsbog 1545-52, Fol. 344 (1547).
3. Registre over alle Lande 1546-52, Fol. 164 b (1547).
4. Rentemesterregnskab 1551, Fol. 273.
5. Rentemesterregnskab 1551, Fol. 39.
6. Øresundstoldregnskab 1560, S. 381.
7. Nyborg Lens Jordebog 1563, Fol. 80.
8. Helsingør Bys Skifteprotokol 1571-82, S. 112 (1577). L. A.
9. Nyborg Lens Regnskab 1578-79, Fol. 89.
10. Bilag Nr. 237 til Rentemesterregnskab 1586, Udg. Conto Nr. 12.
11. Skaanske Registre 1596-1614, Fol. 95 (1599).
12. Sjællandske Registre 1605-12, Fol. 170 b (1607).
13. Nyborg Lens Jordebog 1615-16, Fol. 112.
14. Bremerholms Kirkebog, Døbte og Viude 1617-39, Fol. 9 b (1618). L. A.
15. Fynske Registre 1596-1632. Fol. 282 (1620).
16. Brev fra Christian IV til Christian Friis 18. Oktober 1623.
17. Falster Nørre-Herreds Tingbog. 1633-37, Fol. 184 b (1635). L. A.
18. Regnskab over Øksentold, erlagt i Kolding 1642-43, Fol. 2.
19. Øresundstoldregnskab 1640 B, Fol. 235 b.
20. Universitetets Arkiv. Acta Consistorii 1645-52 Nr. 7, Fol. 22 b (1645).
21. Brev fra Corfits Ulfeldt til Rigens Raad 15. April 1651.
22. Bilag Nr. 12 til Koldinghus Lensregnskab 1652-53.
23. Falster Sønder-Herreds Tingbog 1653-56, Fol. 226 (1656). L. A.
24. Falster Sønder-Herreds Tingbog 1653-56, Fol. 120 (1654). L. A.
25. Norske Tegnelser 1653-56, Fol. 411 (1656).
26. Skatkammerets Skødebog 1664, Fol. 49.
27. Bilag til Smaal. Tegn. Nr. 55, 21. December 1686.
28. Bilag til Sjæll. Reg. Nr. 7, 15. Januar 1698.
29. Sjællandske Tegnelser 1698-99, Fol. 75 (1698).
30. Trinitatis Kirkebog, Døbte og Viude. 1702-13 (1702). L. A.
31. Rentekammerets Resolutionsprotokol 1718, 2. Halvaar, S. 173.
32. Højesteretsprotokol 1727, Litra A, Fol. 18.
33. Underadmiralitetsrettens Domprotokol 1736-40, Fol. 79 (1736).
34. D. Kanc. Supplikprotokol 1750, 2. Halvaar, Nr. 426.
35. Forordning om Hoveriets Bestemmelse 6. Maj 1769
36. Kabinetsordrer 1776-79, S. 1 (1776).
37. Missionskollegiet. Ekstrakter og Voteringer m. m. 1744-97 (1783?).
38. Folketællingen 1787 for Svendborg Amt, Gudme Herred, Langaa Sogn.
39. Lægdsrullen for Frederiksborg Amt 1813, Lægd 53.
40. Brev fra A. S. Ørsted til Ove Malling 15. September 1826
(i Fr. Jul. Kaas' Privatarxiv. C 1).
41. Kgl. Reskript 13. Januar 1831 til Danske Kancelli om Indførelse
af Provinsialstænder.
42. Folketællingen 1845 for København, Nørre Kvarter, Studiestræde 97.
43. Lengnick's Uddrag (fra c. 1850) af Københavns Trinitatis Kirkes Bøger,
Vielse, Spalte 89-90.
44. Udkast til Kongens Proklamation til Slesvigerne 27. August 1849
(Statsraadsjourn. Nr. ^{92/1849}).

F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS-ATELIER
ANDREASEN & LACHMANN, KØBENHAVN

DIS-Danmark

1 1 7 8 4 7

TEKSTLÆSNINGER

TIL

SKRIFTPRØVER
FRA TIDEN EFTER REFORMATIONEN
TIL MIDTEN AF 19. AARH.

H. HAGERUP - KØBENHAVN

1948

TEKSTLÆSNINGER

TIL

SKRIFTPRØVER
FRA TIDEN EFTER REFORMATIONEN
TIL MIDTEN AF 19. AARH.

ANDET OPLAG

H. HAGERUP - KØBENHAVN

1948

ANDET OPLAG

**FOTOGRAFISK OPTRYK
S. L. MØLLERS BOGTRYKKERI - KØBENHAVN,**

1.

Herredagsdombog Nr. 1, 1537—41,
Fol. 12 (1537).

Jost andersen i Skoffstedt.

Vor skickett for oß *per* Jostsen paa ßyn fader Jost anderßiins wegnæ oc hagde i Rette steffntt Nis *persen* i gadtzberg oc tiltallett hannem for en oxer ßom handt hagde andtwordett hannem oc hans Modher Christinæ Knudtzdather att wcthe tiill gressgang, oc att ßamme oxer bleff druchnett wj Kulleßø for hans forßømelßes skyldt *etcetera*. Tha epher tiiltall *etcetera* Sagde wii ther ßaa paa fore Rette att epher thii *forscreffne nis persen* oc hans modher hagde tagett ßamme oxer tiill antwordt att wcthe tiill greßgang[!] oc handt ßaa bleff drucnett for *theris forßømelßes* skyldt tha bør thennem att betalle oc fornøge *forscreffne Jost andersen* ßamme oxer oc haffue thett i hans Myndhe, oc then log ßom *forscreffne Nis persen* ßaa giortt haffuer bør att were nedherfeldig oc Ingen Magtt att haffue oc bødís ther fore epher Logen. Datum Aagaardt Quinta feria paschatis *per* ebbesen. Axell Jull.

2.

Rigens Forfølgningsbog 1545—52,
Fol. 344 (1547).

Pedher ebbeßens budt

Hagde tings witne aff Horßnes byting Som Hans grubbe then dag tingHører mett flere hagde wtgiffuit 1546 Oc thißligeste aff wiiborg landsting Lydendís att handt ther haffwer loglig laditt fordeele Jens Basßy Borger vthi Horßnes bode fore Hoffuitgialdt oc faldzmaall Som er fore 24 daler *etcetera*.

Ther ephther fick handt

15 dagis breff datum ottonie die die[!] Conceptionis Marie 46.
 Item 10 dagis breff datum ibidem Sexta feria post thome apostoli.
 Item 5 dagis breff datum ibidem 3^a [c: tercia] feria post circum-
 cisionis dominj 1547.

3.

Registre over alle Lande 1546—52,

Fol. 164 b (1547).

Den meget gammeldags Haandskrift er Kancellisekretær Jens Thomsen
 Skrivers.

Her peder schram

Ffick følge breff till kronens och stigtens tiennere som ligge
 oc tiene till ko. mats gaardt i roskilde. Tesliigeste till kronens
 och stigtens tiennere i Haraldtsborgh leenn och Suenstrup leenn.
 Sammeledes till alle prestere degne kirckeuegere prestetiennere och
 kircketiennere offuer allt Siellannds stigt som Mogenns godske till
 fornn i were och forsuar hagde ad *graciam cum clausulis consuētis*.
 Datum haffnie loffuerdagenn nest effter Sancti Michels dagh Aar
etcetera 1547.

4.

Rentemesterregnskab 1551,

Fol. 273.

Ved Gengivelsen er her som andensteds i St. f. Romertal brugt Arabertal.
 Endvidere bemærkes, at Tusinder, Hundreder osv., der i Originalen op-
 træder særskilt, i Gengivelsen skrives sammen efter gældende Brug, saa-
 ledes har f. Eks. Originalen i St. f. 7839: 7^{1/2} Tusinde, 3 Hundrede og 39.

Sumarum offuer alltt Paa forskreffne Wdtgiiftt

Engelst	7839 alne 1 ^{1/2} quorther
och	1 støcke engelst
Gøttingst	255 ^{1/2} støcke 7 ^{1/2} [?] alne
Oußenbryggerst	23 alne
Groffitt clede	488 alne och 61 støcke helltt
Sardug	19 støcker 1 ^{1/2} alne
Leruit	171 ^{1/2} bolthe och 290 alne blegt Lerit.

Rentemesterregnskab 1551,

Fol. 39.

Summa Sumarum paa all Indtegt anno 1551 met hues som behollendes wor aff Sidste Regenskaff.

Danske penninge...	46304 ¹ / ₂ marck	2 β	4 ¹ / ₂ d.
Daller	54738 ¹ / ₂ daller	1 β	4 ¹ / ₂ d. lubsck
Swensk mønth	4258 marck	5 β	5 d.
Sølf	5027 lott	¹ / ₂	quinthin
Golt gyldene.....	2536 gyldene	5 styffuer	4 hollandske penninge
Engelotther	42		
Dubbelt ducather...	35		
Deffuenthers gyldene	7		
Roßen nobbele.....	4		
Henrickus nobele ..	3		
Kronner	5		
porthegaløyßer.....	2.		

Øresundstoldregnskab 1560,

S. 381.

Then 25 aprilis

Matthies Suerdße aff danschen. Kom fran ibiidem. Och hagde thette epherschreffne Engelst godtz innde. ephther Hans Regiisters lydellße:

Høør.....	10 lester;	huer lest 120 ₤.	Facit... 1200 ₤.
Thiere	45 lester;	huer lest 18 ₤.	Facit... 810 ₤.
Beeg	10 lester;	huer lest 18 ₤.	Facit... 180 ₤.
Asche	11 lester;	huer lest 20 ₤.	Facit... 220 ₤.
Ossmundtt....	4 lester;	huer lest 78 ₤.	Facit... 312 ₤.
Deeler	1 schock.	Facit... 26 ₤.	
Wongschudtt ..	100.	Facit... 36 ₤.	
Stange Jern ...	120 schippund;	huer schippund 10 ₤.	Facit 1200 ₤.

Nyborg Lens Jordebog 1563,

Fol. 80.

Sagefalldt

1 oxo knud palliissenn i Lannгаа for hannd hussiitt ein fredt lœiis manddt.

1 pund ol Eriick nielssenn i frørup for it herwerck hannd giorde elinne thomis.

30 daller winndinngge mennd for skouffhug the haffde huggit paa hiulby Søe.

25 daller Matz olssenn i Egebierrig for noginn Øxinn hand skulle haffue stiilliit och driiffuit tyll odennsse.

10 daller Jesper lauriissenn i flødstrup for ein skiell steinn hannd sagde en aff lynne Naboer haffde øpthagit och icke kunde thett Beuisse.

6 daller Regstruppe menndt for vliudelsse.

14 daller Lauriitz knudssenn i wllersleuff for nogit Ege temmer hand bortt thog och for hannd vor Laugsøgtt och skulle haffue werit igien dreffuen[?].

6 daller Niels clemindssenn i Byernnemølle for hannd waar Laugsøgtt for sitt Lanndgille hannd icke kunde vdtgiffue.

Helsingør Bys Skifteprotokol 1571—82,

Fol. 112 (1577). L. A.

Anno dominj 1577 thend 7 Augustj wore forsamlede Her Hanns Christenßen Capellan, Oluff perßenn, Albritt Jørenßenn mett Flere Borgere.

Samme dag bleff werderit oc Schiffit hues guodtz ther fandis epter Margrette Morthen kleinsmedtz oc er tilfaldett hendis trij Børnn riichardus Morthenßen, Anne oc Liißabett, Morthens dötter, hues werge ere thiße Mend, Riichardus wedderbarn werge till

drengen riichardus, Item werge till pigenn Anne er willum hatte-
mager y Helßingborig nu Neruerindis som haffuer samme børns
modersøster Jahanne till hustru, Oc Hanns Schomager werge
till Liisebett.

Først bleff betalld [dette Ord er gentaget] mett guodtzit oc
Boskaff alld giellid som paakraffdis aff boidt, oc ingen mere
giellid nu war witterlig att paastaa.

Sidenn delledis thett andett gottz som fandis y boid som
Effterføllger.

Først epter som Margrette self paa sit vderste tilmudett thend
største piige, Anne henndis datter, thennd beste kiortill oc kaabe
som werderedis nu for... 10 g. daller oc hun self anammide
wdj beuaring.

Ther emod fich thend lille pige henndis moders andre gange
kleder, werderedis støckeuis oc beløb ... 6¹/₂ daller g.

End fich samme lille pige en gryde .... 5¹/₂ pund for 22 β.
Jtem enn liuße stage for ..... 8 β.

Enn lidenn kiell .... 2¹/₂ pund for ... 12 β.

Enn Jernstang for ..... 12 β.

En røst oc enn trefod for ..... 12 β.

Ennd fich hun .... 4¹/₂ alne leridt, 8 β alnen.. 2 ⌘ 12[!] β.

Ennd fich hun en kiste eller ørcke for .... 4 ⌘.

Ett Skrin for ..... 24 β.

Ennd 2 gamle teppide for ..... 24 β.

Thette forskreffne guodtz lagdis y thend Ørck oc anttuordedis
hanns Schomager att holde vdj beuaring pigen till beste.

[I Margen til højre]:

Margrette morthen kleinsmedtz Børn.

Anno 78 thend 6 Septembris tha vor hanns Schomager oc
Margretis dotter Lisabett hos mig, Oc tha hagde hun annamit
fra hannem alt thette forskreffne guodtz, mett andett hues hand
hagde for henne vdj beuaring oc hun self kiendis intidt mere
att were hos hannem aff henndis y noger mode.

Nyborg Lens Regnskab 1578—79,
Fol. 89.

Pending Giffuidt Graffuere For arbeidt thj haffuir giordt here om kring slothet paa Kong. Mag. wegne thette Aar Paa theris Egen kost vden paa 5 dagis thidt kong. Mag. kosthet thennem:

Jthem først y thenne somir Begynthe thj att arbeide vdj thend store damb y kouhaffuen som Kong. Mag. haffuer sielff Befalldt att schulle ferdig giøriis.

Dominica 3^a [c: terciā] post Trinitatis
30 β lubs ... Berthell graffuer von Kiiell 5 dag. 6 β om dagen.

Bilag Nr. 237 til Rentemesterregnskab 1586,
Udg. Conto Nr. 12.

Kiendts ieg Pouell Andersenn, thiennendts paa Konn. Mag^{tz}. Rennthe Cammer, Att haffue Annamett aff Erlig och welbyrdig mannd Christoffer Valckenendorff till Glorup Konn. Mag^{tz}. Rennthemester, tholff gamble daler, minn Lønn och besolding for ett halfft aar, fran thennd 16. Januarij nest forledenn och till thendt 16. Julij nu førstkommenndts. Anno 1586. Till Widnißbyrdt ehr thette minn egen hanndschrift. Actum Kiøbennhaffnn thend 16. Aprilis Anno 1586.

Skaanske Registre 1596—1614,
Fol. 95 (1599).

Haandskriften er Kancellisekretær Niels Vinds (d. 1615).

Hans Spiegel bleff forskonit for thoe Aars Afgifft Af hanß Lehenn.

Wij Christian then Fierde *etcetera* Giøre alle Witterligt Att Wij Af wor Synderlig Gunst och Naade haffue vnt beuilget och thillat

och nu med thette Wort Obne breff vnde, beuilge och thillade At Os *Elskelige* Hans Spegell Wor Mand thiener och Embitzmand Paa Wort slot Gletsaxe maa och skall paa thoe Aars thid beregnit fra Philippi Jacobj daug sidst forledenn, Och Siiden fremdelis haffue, niude, bruge och beholde *forskreffne* Gletsaxe Lehenn med then Wiße och wuiße Rentte och indkombst Af Samme Lehenn quit och Frj foruden Ald Afgift och Regnskaff, thill *forskreffne* thuende Aar ere forløbne, dog huis thold Ziise och Wrag Som der Vdj Lehennit falder, skall hand giøre Os goede Reede och Regnskaff forre, Forbiudendis Wore Fogitter Embitzmend oc Alle Andre *forskreffne* hans Spegell heremoed Paa *forskreffne* Gletsaxe slot och Lehenn efthersom *forskreffuit* staar At hindre Eller Vdj nogen Maade forfang At giøre Vnder Wor Hylleste och Naade, datum Frederichsborg den 31 Augustj Anno 1599.

12.

Sjællandske Registre 1605—12,
Fol. 170 b (1607).

I Margen for oven til venstre staar: Peder Stigis. schrift.: d. v. s. Registranten er her skrevet af Kancellisekretær Peder Stygge (d. 1612).

Mageskifte emellom Konning
Maitz, och Hans Lindenow till Gauffnøe.

Christianus IV.

Giøre alle witterliggt at effterdi oß Elsch. Hans Lindenow till Gauffnøe wor Mand och thiener, nu for magelaug och Euig Eyendom Vnderdanigst haffuer vdlagt, till oß och wore effterkommere Konninger udi Dannemarck och Cronen aff hans arffuegodtz, disse effter schreffne Gaarde och godtz, som er først en gaardt her udi wort land Sieland udi Callumborgh Lehenn vdi Aadtzherridt udi Vbye Sogen j Cloubye liggendis, Christen Mortensønn paaboer, schylder Aarligen Biugh — 3 Pund, Landgildtz pendinge — 3 $\frac{1}{2}$. Noch en gaardt vdi *forskreffne* Callumborg lehenn j Løuffueherridt vdi Geerblouff Sogen j Knudstrup liggendis som

Oluff Jensøn paaboer, schylder Aarligen Biugh — 1 Pund, Noch itt Gadehuuß thersammestedtzt Nielß Jensønn jboer schylder Aarligen Penge — 3 R . Noch udi Wordingborgh Lheen vdi Hammerßherridt j Suerborresogen vdi Suertingebye [en gaard Michell Lauridtzønn paaboer . . .].

13.

Nyborg Lens Jordebog 1615—16,

Fol. 112.

Betegnelsen for Havre: are med Forkortelsestegn er opløst som haffre, hvor alle Bogstaver kursiveres.

Salling Herridtt.

Wibølle Sogenn och bye.

Niels pedersønn i Prestegaardenn som bleff Maglaugdt till Cronenn igienn, for thendt gaard i Wester schierningh, som nu ehr Prestegaarden *ibidem*, som schede epther Konng. May. Breff och befaling, Och schylder till Aarlig Landgilde

1 $\frac{1}{2}$ pundt biugh10 schiepper *haffre*

1 gaas

2 Hønns.

14.

Bremerholms Kirkebog, Døbte og Viede 1617—39,

Fol. 9 b (1618). L. A.

Dominica Qvinqvagesimæ.

Jacob Henningßøn K. Maytz. Styremand i Drilhaffuen, er fangen i den Suenske feide fra Suensken, Siden haffuer tient i Kong. Maytz. thieniste. Wed en Encke quinde *ibidem*, Kønniche Jacobß-datter. Thomis Walterßøn och Jørgen Hase Sige god for dem beggi.

NB. Anneke Clauß peiterßøn Styrmandz quinde siger hand haffuer sin ecte quinde, och hun sin ecte mand. 1618. 20. Julij.

19. Februarij. Troloffuede M. Anders till S. Nicolaj Hertuig Hanßøn sin Sognemand till Niells Hammers Pige Anna Anderß-datter.

[I Margen til venstre]: Wiet i S. Nicolaj Kircke *dominica* jubil.

Dominica Reminiscere.

Lauridtz Haldwardßønn baadtzmand wed Opslo fød, throloffuet wed en Encke Giedske Pedersdatter i Brøndstræde. Christen Anderßøn och Peder Kieldersuend sige god.

[I Margen til venstre]: Wiett *dominica* X. Trinit. wed H. Nilaus.

15.

Fynske Registre 1596—1632,
Fol. 282 (1620).

Haandskriften er Kancellisekretær Eiler Holcks (d. 1648).

Beuilling att Brenderup Sogenn skulle wehre Annex Sogen thill Ore Sogen i Fyen.

C. 4^{tus} [3: quartus]

Giøre alle witterliggt att efftersom Oß *elschelige* Her Knud Sogneprest thill Ore Sogen wdi wortt land Fyen vdi Ore Birk, Vnderdanigst thill oß haffuer for nogen thiidtt Siden suppliceret beklagendis sig offuer Samme sitt Kalds Ringhed och sig icke deraff att kunde Vnderholde, baade formedelst att hand haffde ingen Prestegaardt som andre SognePrester her udi Rigett saa och formedelst wor och Cronens ahnpartt thiendenn aff *forschreffne* Ore Sogen Som hans formend saa well som hand langsommelig thiidtt haffde nytt och bekommet waar hannom dog wed loug och dom for nogen thidt Siden oß och Cronen att følge frawunden, Och wi daa paa samme hans Vnderdanigste ahnholdning Naadigst wed woris Missive lodt befale Oß *Elschelige* Marquar Bilde thill Huidkield, wor mand Tiener och befalingsmand paa wor gaard Rugaard och Doctor Hans Mickelsen superintendent offuer Fyens Stiff att de skulle forfahre och Sig imod oß Erklerre om der weed *forschreffne* Ore Sogen icke laa nogett

Eenlig Prestekald huis SognePrest kunde were ehn bedaget mand, att naar hand weed døden affgick daa samme kald att kunde forenis och annexeris med forskreffne Ore Sogen Och begge Sogner Siden aff forskreffne Her [Knud och hans efterkommere SognePrester vdi Orre Sogen bethienis ...].

16.

**Brev fra Christian IV til Christian Friis
18. Oktober 1623.**

Brevet findes trykt i C. F. Brickas og J. A. Fridericias Udgave af »Kong Christian den Fjerdes egenhændige Breve«. I. (1887—89), S. 328 ff.

Thed kuyndfolck som skall brende Brendeuyt skall tilforordniß Ett halffuoxsen kuyndfolck som hiinder kan hielpe, Och huadfor materie^hhun beger att bruge tilatt brende aff ted skall hiinder forskaffis. Hiinder skall om aarid giffuiß 20 dl cur: saoch Maanidtz kost, huorlediß du kandt laade tractere med hiinderß opuarter ted staar derued, hun som skall uerre Meyster kan giffuiß nogit sa hun holler den anden med. Huad hussum bønder anlanger Naar gerdene tilskiftis andre som dem Lucker och holler ued macht ued Ibstrup Saa er ted tedsamme, huilckit du kandt befhaale atted Strax skeer. Tallid Paa køer Och Øxen Paa ladgarden skall uerre fuld 500 ty ted vmueligdt att Paarrid kan forthere 14 laaß yhuor lenge dy ochsaa skall staa. Dertil med kan man altiit naar man uyll bliffue aff med Øxen huoß Slachteren. Dertilmed Skaaniß ochsaa megit foder med den Mask som giffueß Enpardt køer saoch Øxen. Ifyør gickis selsam om med altiing. Abraham Lahey skall begiffue sig till Bergen hand haffuer aldt fatt syn Paaß. Der skall forskickis till frede[riksborg] myrckegraadt kleede saamegit Som till thuende kyorteler till mig och Prindtzen ted uyl uerre gaatt Engelst elle frandtz kleede. Der skall gøriß 8 paar guldhechter som Prindtzen kan bruge y En kyortell fortyll.

Der skall fraa frede. med ted første komme nogle laam, til køben. huilcke skall der annamniß och Slachtiß, y ted kammer som ted kuyndfolck skall uerre skall gørriß nogle bylder huorpaa man kan setthe nogit tyntø y saoch kobber. Jeg ued icke retther endatt huoß laauerß krøger bleff bestyldt nogle sengisteder och Stole till Aabrahamstrup. En aff wrtegardtzmeden skall forordniß till som skall Paa demningen Omkring ladgardtzmarcken Plante torn saoch hassell huortill hannem skall skaffis hielp Baade till att opgraffue dem y Skouen [saoch att fliithe dem].

17.

Falster Nørre-Herreds Tingbog 1633—37,

Fol. 184 b (1635). L. A.

Per Nielsen *Ibidem* hand want och det sanne[!] som *forschreffne* winder omuundet haffuer och end ydermiere want hand At hans Nielsen kallede hannem gløye och kaste saa stubbet vdtill hannem men enthen hand Rampte hannem eller icke wiste hand icke da wille Niels haffue slaget thill hannem *medt* schencke kanden Som hand haffde i Haanden saa thog peder kanden fraa hannem och øllet bleff spilt, saa tog hand thill schaaalen som stod paa boret och spilte øllet saa thog hand och schaaalen fraa hannem. Per weffuer *ibidem* want och det sanne[!] som *forschreffne* Michell hansen wundet haffuer. Her till suaret *forschreffne* Niels Rasmusen *ibidem* och wed sin æd benectet At hand icke slog thil Nogen *medt* kanden ey heller *medt* schaalle At spilte noget øll.

Hans Nielsen wid sin høyeste æd benectet At hand Icke slog *forschreffne* Niels Rasmusen enthen blodig eller i Andre maader och Niels Rasmusen haffde giffuet hannem fuld sag for.

Regnskab over Øksentold, erlagt i Kolding 1642—43,
Fol. 2.

Overskriften er læst som IHS, men det sidste Bogstav er usikkert. Der forekommer ogsaa IHM, og Betydningen er Jesus (Jesusm), idet H menes opstaaet af det græske *H, ἦτα*.

IHS.

Anno 1642 den 2 Juny haffuer Erlig och welb. mand Hendrich Randtzou till Smoell holstiensche Raadt Ladet fremdriffue Her for Kolding tholstedt, Som hand haffuer Kon. Ma. Naadigste Breff och beuilling paa, Att maa Vdføere Her aff Riget fra hans gaard Hoelgaard, Imod Kon. Ma. tols Erleggelßi

øxen — 3.

Øresundstoldregnskab 1640 B,
Fol. 235 b.

Dend 20 Julij.

N. 38. $\frac{1}{2}$ d. — Jochimb Noutmann v. Lybeckh, komb fraa *ibidem*. Schibb och godzs certificerit... 1 Rb. $\frac{1}{2}$ d. — Forhøiellse ... 1 Rb. $\frac{1}{2}$ d. — haffde innde 50 Lester beer, 20 Lester Rugh, 1 Lester Erffter, 3 Lester brød, 18 Schippund Hørr och Hamp, 2 Lester Mallt, 7 Schippund Jern, for 260 d. Crammerie Contorßgodzs, will dermed till bergen, gaff fyrrpenge ... 9 $\frac{1}{2}$ 7 β . — Defention ... 41 $\frac{1}{2}$ Ortt. — Forhøiellse ... 82 $\frac{1}{2}$ d. 12 β .

Summa 2 Rb. 99 $\frac{1}{2}$ d. 15 β . Oppenge .... 2 d. 1 Ortt. — Løchtepenge ... 85 β .

Dend 27 Julij

N. 39. $\frac{1}{2}$ d. — Johann Witte v. Lybeckh komb fraa Ambsterdamb. Schibbet certificerit ... 1 Rb. $\frac{1}{2}$ d. — Forhøiellse ... 1 Rb. $\frac{1}{2}$ d. — haffde innde Ballast. Sum. 2 Rb. 2 d. — Oppenge ... 2 β . — Løchtepenge ... 100 β . — $\frac{1}{2}$ d.

Summa Lateris

Rosenobeller ... 2 Rb. 1 d. — Forhøiellse ... 2 Rb. 1 d. —
 fyrpenge ... 15 $\frac{1}{2}$ 6 β . — Lastpenge ... 36 d. 1 Ortt. — De-
 fention .... 59 $\frac{1}{2}$ Ortt 1 β . — Forhøiellse .... 152 $\frac{1}{2}$ d. 1 $\frac{1}{2}$
 Ortt. — Oppenngge .... 4 d. 3 β . — Løchtepenge ... 6 $\frac{1}{2}$ d. 9 β .

20.

**Universitetets Arkiv. Acta Consistorii 1645—52 Nr. 7,
 Fol. 22 b (1645).**

Herforuden lod sametjd Welbemelte Rigens Canceler sig mercke, baade sig oc andre gode Mend at haffue største mißhag udi den allemodiske dragt, som Studenterne andre till forargelse fører. Oc der Bispen hertill suarede at ham tycktis den Største deel a la mode stod i at baade Buxer oc Trøye ware bar lueslitte oc Vndertiden reffne, saa at baade hand oc andre got Folck i Aca- demiet maatte komme dem till ringe Vndsetning at bøde Klæ- derne med, tog den gode Herre det noget haardeligen op, oc aff Christelige Iffuer, som Bispen icke andet kunde mercke, talede med mange Ord om deris Remmer, oc Silckebaand oc Knæbaand, oc andet mere, som hand sagde sig icke altsammen at kunde ihukomme. Huortill der hand replicerede Universitetet moxen huer Aar, wed publicum programma all Luxum in vestitu med anden Vskickelighed allworligen at forbyde, formeende den gode Herre icke nock at være at forbyde, men oc at man i gierningen burde at be[wis]e at man holt offuer forbuddet].

21.

**Brev fra Corfits Ulfeldt til Rigens Raad
 15. April 1651.**

Jeg nødiß til att giffue di gode herre tilkiende, huorlediß ieg saa møgid vformodelig och aldeliß vforskylt er bleven en kongelig arrest paa lagt, och forbødid aff hanß kong. May. mig icke her

fra Byen att begiffue, vden hans kong. May. tilladelse och consens, nu ved ieg mig gud vere loffuid intid vnt att haffue bedreffuen huorfor mig Slig [stor spott skulle vederfariß. . .].

22.

Bilag Nr. 12 til Koldinghus Lensregnskab 1652—53.

Søffrenn Lasßenn i Jellingh Herridtzfouget i Tørrildherridt Anders Chrestensen i Jelling och Frederich Jacobßenn *ibidem* giøre witterligt Aar 1653. Løffuerdagen dend 2 Aprillis paa forskreffne ting for domb war Skichett welfornumbstige Mand Anders Chrestensen i Jelling, Som bedes och fich et fult tings uinde aff Otte dannemend Som var Peder Eschildßenn i Smidstrup, Peder pedersen i gadbierrigh, Peder Chrestensen i Tøschind, Poffuell Chrestensen i Toffthøy, Tommas Jesperßen i Sillegaard, Peder Hendrichsen i Smidstrup, vnge Søffren Lasßen i Jelling, och Niels Simmenßen i Raffningh. Huilche forskreffne 8 Mend der Alle Samdregtelligen wonnde paa trou och Sandhed, at det er dennom i Sandhed fuld witterligt At dend halffue gaard i Smidstrup Chresten Chrestensen der samme stedz paaboede, Staar gandsche Øde, och Ingenn der paaboer, Huor paa dj Bad dennom gud tilhielp. Till witterlighed wnder worris Sigeneter. Datum ut supra anno *etcetera*[??].

23.

Falster Sønder-Herreds Tingbog 1653—56,
Fol. 226 (1656). L. A.

Her Ballser Christoffersen i Karleby, biuder sig i Rette imod Her Peder Christensen i Eskellstrup, som haffuer Rest sag oc delle Paa hannem. Oc will suare der till, da er ingen i saa maader møt Att liuse for dellen, eller Att forføllge paa sagen. Huorefore Herridsfogden Kiende Her Balltzer Sageløs hiem i dag,

Oc Her Peder Att Steffne oc Kallde Paa Ny igien, om hand haffuer hannem noget till Att talle.

Dette bemellte bleff Skreffuit om Afftenen silde, foruden lys, der for er dett icke bedre Skreffuitt.

24.

Falster Sønder-Herreds Tingbog 1653—56,

Fol. 120 (1654). L. A.

Da der i denne Prøve vistnok kun forekommer et enkelt udpræget ß, er der ved Gengivelsen overalt anvendt det almindelige s. — Ved det som for^{mt}: læste og som *forbemelte* opløste Ord er baade Læsningen og Opløsningen usikker.

Saa fremkom *forbemelte* Laurids Jensen i Ness. Hand want med ed oc med Oprachte finger, efter Lowen, Att vdi denne sag er hannem vdi sandhed witterligt, Att for nogen tid siden, om Søndagen der de gick fra Kircke i deris By, da bad By-mendene Att deris Huusfolck skulde Gaa paa Gaden med dem, oc lade skriffue deris queg for Gresgang oc Affreds Gang, saa den tid de haffde skreffuitt Huusmendens Queg, da suarede *forbemelte* Rasmus weffuers quinde i Ness, Att hun wiste icke om deris Suin waar i deris Affred, da suarede *forbemelte* Peder Graffuer oc sagde Ja, Att de haffuer Været i deris Affred, da suarede Rasmus weffuers søn der till oc sagde, Att Peder graffuer er deris wven, Att de Achter intet huad hand siger, men er der nogle Aff de dannemend, som haffuer Ager oc Eng der vdi Marcken, Att de haffuer seet dem der i Marcken, da maa de skriffue dem, da suarede Peder Graffuer, oc sagde till Rasmus weffuers quinde, du maatt betalle for dine saa well som ieg betall for mine, det dieffuelen fare i dig Riige Ane weffuers. Da suaerde hun oc sagde, Jeg tacker Gud for det Jeg haffuer, men ieg tacker intet dig derfor døwe Peder Graffuer. Da suarede Peder Graffuer, du kandst selff bliffue dow lige som ieg er før end du dør, men du haffuer Gott Ved Att haffue det, du haffuer stolled 3 eller 4 Les Korn hiem om Natten. Saa suarede Hans

Nielsen i Niess oc sagde, der som der wor nogle der Hullt deris queg eller Suin i Marcken, oc icke Ville betalle for dem, da maa de saa Gierne stielle fra dem. Oc Hans Nielsen sagde yddermere till Rasmus weffuers quinde, du løffuer Oc trygler Jord oc Eng fra dem, du est wred Paa mig, for ieg vill icke faa dig ett tønde Land Aff min Jord Att bruge med. Hans Nielsen Suarede Her till oc sagde, Att dersom Rasmus weffuer will holde sitt queg oc Suin Affue deris Marcker, saa begierer de slet intet Vd Aff dem till Gresgang eller Affreds Gang, oc Att Rasmus weffuer Ville holde Allt hans queg oc Suin oc Gies fra dem [for wheid, saa wille de intet begiere Aff ham der fore ...].

25.

Norske Tegnelser 1653—56,

Fol. 411 (1656).

Haandskriften er Kancellisekretær Joach. Fred. Vinds (d. 1687).

Daniel Knop anlangende de Sauger Borgemester Andres Olufsen
J Friderichstad haffver.

W. G. T. Wiid at vi for seer oc synderlig Aarsagerß skyld Naad. haffver bevilget oc tillat at oß Elskl. Andres Olufsen etc. oc hands Hustrue som hand nu haffver maae vere frie oc forskaanit for tuende [skal være: tiende] delle at udgiffve, af de Sauger J Cammerself udi Bradtzberig Leen, hvorpaa dee begge deriß lifvis tid, haffver voriß Elskl. Kiere Her Faders Sl. oc høyloflig ihukommelse benaadigst bref, dog skal dee deraff her eftter som hid indtil, dend Aarl. Grundleie oc paalagde skat paa behørige steder vdgiffve. Jligemaader haffver vi ocsaa saadant bevilget, at bemelte Anders Olufsen, maae indtil paa videre Naad. anordning nyde de tuende Flamb Sauger som hand udi Jde Leen, inden Suinsund haffver ladet opbygge saa oc dend Sauge udi thistedallen, fri for tiende deller, dog skall hand eftter egen erbydelse tiltengt vere for hver af fornefnde trende Sauger Aarl. at udgiffve, oc til voriß Lends Mand udi bemelte Bradtzberig

Leen, dend som nu er, eller herefter kommandis vorder at erlegge 90 Rixda. Saafremt bemelte hand denne voriß benaading agter at nyde, det vi dig til efterretning ville vide lade, hvor imod dig ocsaa, udi din afgift til oß af deller saa meget skall afkortis som det sig pro qvota med Rette bedrage kand, dermed skeer voriß villie *Datum* Haffn. dend 7 julij 1656.

26.

Skatkammerets Skødebog 1664,

Fol. 49.

I Gengivelsen sættes først venstre, derefter højre Spalte. Efter de enkelte Bønders Navne følger Landgildefgifterne og derefter Hartkornsangivelsen, der i Originalen staar til venstre for hver Bondes Afgifter. — Betegnelsen for Havre: aur med Forkortelsestegn er opløst som haffre, hvor alle Bogstaver kursiveres.

Nostrup.

Niels Oelsenn: 18 β 9 d. — $2\frac{1}{2}$ tr. Roug. — 3 tr. biug. — 2 tr. *haffre*. — $\frac{1}{2}$ Suin. — $\frac{1}{2}$ faar. — 1 Lamb. — 1 gaas. — 1 scheppe *haffre*. — 4 hønns. — 20 Egh. — 8 tr. 1 fr. $\frac{3}{4}$ d.

Niels Ibsßenn [samme Afgifter og Hartkorn som førnævnte].

Jens Laursenn [samme Afgifter og Hartkorn som førnævnte].

Olle Sørrensenn [samme Afgifter og Hartkorn som førnævnte].

Hans Ollesßenn: 14 $\frac{1}{2}$ β 4 $\frac{1}{2}$ d. — $1\frac{1}{2}$ pund Roug. — $1\frac{1}{2}$ pund biug. — 2 tr. *haffre*. — $\frac{1}{2}$ Suin. — $\frac{1}{2}$ faar. — $\frac{1}{2}$ Lamb. — 1 gaas. — [1 scheppe *haffre*. — 2 hønns]. — 13 tr. 1 scheppe 1 fr. $1\frac{7}{8}$ d.

27.

Bilag til Smaal. Tegn. Nr. 55, 21. December 1686.

Klage af 9. Juli 1686 til Kongen fra den tyske Regnemester Christian Petersen i Nykøbing F.

Ihr. Königl. May. Berichte in aller Unterthänigkeit aus höchst bekümmerten Gemühte, wie daß zwar vonn Dero in Gott ruhenden und höchst Seeligen, Königlichen Frau Mutter, ich von

Wißmar, alda ich 16 Jahr Arith. ord. und Buchhalter gewesen Anno. 84. Adj[?] 11. Juny naher Niecöpingen die Rechen- und Schreibmeister Stelle zu betreten aller Gnädigst bin Vocirt worden, mich auch seiter deme ich Alhier gewesen, so verhalten, daß nicht die allergeringste Klage mit Warheits Grunde über mich kann geführt werden. Hab aber nachdem der WohlEdle und Hoch Ehrwürdige Herr Bischof D. Thomas Kingo kurtz verrückter Zeit Allhier gewesen, erst in der letzten Stunde, da er von hier auß Niecöpingen reisen wollen, Leider erfahren müßen, daß Er mich auff Michaelis ohne einzigen Verhör und Ursache, mit meiner Frauen und 5. kleinen Kindern, da ich sonst in Wißmar Wohl gewesen, gantz unbarmhertzig ins Elend verjagen und verstoßen wollen, in deßen Consens dann auch unser H. Bürgermeister Jacob Matzen und Raßmus [Jespersen, ein RahtsVerwanter ... gewilliget ...].

[I Margen til venstre]: Hans Kongelige Majestet Will Herom Have Superintendentens allerUnderdanigste erklæring till Viidere allerNaadigste resolution. Cancelliet for Kiøbenhafns Slott d. 19 Julii Anno 1686.
C. Schøller.

28.

Bilag til Sjæll. Reg. Nr. 7, 15. Januar 1698.

Ansøgning til Kongen 31. Decbr. 1697 fra Forfatteren, Bogtrykker Johannes Laverentzen.

Det er nu paa sextende Aar, at jeg haver havt den Naade snart uden nogen Æris-Titel at være Eders Ma^{ts}. Tiener og Besoldingen derhos været saa knap, det jeg dermed neppe for min egen Person hæderligen har kundet udkomme, Dog det er baade Ære og Belønningen, som fremmer Menniskens lovlige Idretter; ikke dismindere haver jeg imidlertid udj en nidkiær Underdanighed aldellis henvendt alt, hvis jeg tilforne udj 13 Aar meget bekymmerligen havde sammentient, til adskillige kostbare Bøggers Oplæg Eders Ma^t. og Fædernelandet til Tieniste og Ære: Altsaa beder jeg allerunderd. Eders Kongel. Ma^t. for min til dags beviste tro Tieniste vilde allernaad. tillige med Consistorial Asses-

sors Titel forlene mig de Privilegier paa Eders Ma^{ts}. Bogtrykkerj saalunde som afgangne Johan Philipp Bockenhoffer dem nydt og havt haver og derhos mig til Universitetet med samme Trykkerj at betiene allernaad. præsentere; dog saa at jeg fremdelis maatte nyde den Naade med min Pen at giøre min Allerunderd. Opvartning ved Eders [Kongl. Ma^{ts}. Kammer og Cabinet for den Besolding, som Eders Ma^{ts}. allernaad. resolution af d. 7. April Aar 1694 om mælder].

29.

Sjællandske Tegnelser 1698—99,
Fol. 75 (1698).

V. S. G. T. Voris allernaadigste Villie oc befaling er, at I strax dend anstalt lader giøre, at Anne Jacobsdaatter, som Ved Voris, udi dend, saa Kaldede Tistedske Troldoms oc besettelses Sag dend 26 february nest afvigt afsagde Høyeste Rettes dom er bleven tilkiendt at indsettes udi forvaring til arbeid hendis Lifis tiid, Saavel som oc Karen Toftum, som er bleven tildømt at indsettes til arbeid i Spindehuset eller andensteds, effter Voris egen allernaadigste Anordning, Vorder udi Pæsthuset her uden for Stadens Vester Port indtagne, oc der sammesteds, effter bemelte Voris Høyeste Rettes doms indhold, een hver for sig fra de Andre der befindende Lemmer, udi sicker forvaring hensat, samt med Kost oc underholding af fornefnte Pæsthuuses midler forsiunede. Dermed [skeer Vor Villie. Befalendis Eder Gud].

30.

Trinitatis Kirkebog, Døbte og Viede 1702—13 (1702).

L. A.

Haandskriften er den kendte Regnebogsforfatter, Klokker ved Trinitatis Kirke, Søren Matthesens (d. 1740).

Anno 1702 d. 13 Junij hafde Urband Hansen Garder og Anne Marie Christiansdaatter i Borregaden et baren til daaben kaldet

Marie. Johan Povelsens Brøgers Hustru bar det. Tomas Mejers Hustru udj Borregaden holt det. Verner Farversdaatter holt huen. Qvartermester Lerke, Jonas Jonasen schrifver og Christian Walterstorph Garder Faddere.

Anno 1702 d. 13 Junij hafde Anders Espensen Boedsmand og Mette Johansdaatter i Landemark [ɔ: mærket] et baren til daaben kaldet Jochom. Agnete Margrete Christian Bagers bar det. Lucie Jens Børresens Brøgers holt det. Marie Jensdaatter holt huen. Jens Christensen Broger, Peder Andersen Brøger og Thomas Brun Drejer Faddere.

Anno 1702 d. 15 Junij blev Svend Mortensen og Lucia Jacobsdaatter viet i Kirken von Stockens Zeddel herom de dato 10 April 1702.

Anno 1702 d. 15 Junij hafde Peder Eschildsen og Johanne Svendsdaatter i Rosenborriggaden et baren til daaben kaldet Maren. Engelke Olluf Jensens Brøgers bar det. Gundele Hans Nielsen Garvers holt det. Anne Kierstine Christensdaatter holt huen. Christian Overkam schalmeje bleser, Olle Bentsen visiterer og Andres Winkel Faddere.

31.

Rentekammerets Resolutionsprotokol 1718,

2. Halvaar, S. 173.

Stormægtigste Konge
Allernaadigste Herre.

Siden det allernaad. har behaged Eders kongl. May^{tt.} under dato af 2^{den} May indeværende aar at forunde Guldtræckerne her i Staden særdelis Privilegier, udi hvis første Post saaledis meldis:

Skal det hermed alvorligen være alle og een hver forbudden noget slags forarbeidet Guld- og Sølf Massiv, det være sig grofft eller fiint, plettet eller u-plettet, spunden eller uspunden, samt galoner, kniplinger, Point d'Espagne og andre deslige Vahre, som af Guldtræckerie kand dependere effterdags her i Vort Rige Danmarck at indføre.

Saa er her ved ToldCammeret forefalden denne Casus, at een og anden af det Høykongl. Herskab har ladet komme til Deris egen fornødenhed deslige galoner, Point d'Espagne og deslige Guldtrækker arbeide; hvilcket ToldInspecteurerne haver veigret sig ved at lade være følgagtig, formedelst forbenefnte Forbud; thi haver vi paa Eders kongl. May^{tt}. allernaad. approbation føyed dend anstalt, at hvis i saa maade for det Høye Herskab og til deris eget brug er indbragt, maatte indtil viidere passere, naar der af blef svaret Eders May^{tt}. Rættighed; Ligesom Hans kongl. Høyheds Lif-Skræder end og i dag haver forlanget fra toldboden et stycke Guld- og et stycke Sølf point d'Espagne til Høystbem^{te} Hans kongl. Høyheds tieniste. Da som vi ere af de allerund. tancker, at under ofvenbenefnte Forbud icke kand være begreben det, som af Eders [der er først skrevet D for E] May^{tt}. Self eller det øfrige kongl. Herskab vorder forskrefven, at det jo maae [her effter ligesom tilforne indbringis, naar det til Herskabets brug og ey til nogen particulier bliver employeret...].

[Den kongelige Resolution til venstre]: Vj accorderer Allernaadigst at saaVel det hvad for Dronningen, CronPrintzen, Printz Carl og Vores Søster høitElskl. bliver forskreven, at saadant maa indbringes, dog at Tolden deraf førend det indpasserer erleggis, Og om det endog Var for Os selv.

Wordingborg den 27de August 1718.

Friderich R.

32.

Højesteretsprotokol 1727,

Litra A, Fol. 18.

Indstevner til underkiendelse en paa Friherskabet Rusensteins birketing d. 2 Jan. 1724 af Settedomeren Jens Pedersen afsagde dom angaaende et mod Citanterne giorte forbud og paatale imod den hevd og felletz Ret Citanterne tilegne sig til Torveskier og græsn. i Steensmoese, og som ved denne dom er kiendt for Rett

at de torf som Citanterne have skaaret paa deres upaaankede felleds Grund skulle være Jens Eskildson tilfalden og Citanterne efterdags at entholde sig fra den Grund som Hoylands beboere sig i Povel Ibsens og Ole Mouritzens sted efter et gl. rebnings tings vidne tilholder, hvorved Citanten sig finder fornærmet da Hoylands egne Grandsknings Mænd ej har kundet skionne at Hoyland tilhorte Ole Mouritzen[s] part, da de over 60 til 40 aar i hevds [Ordet er rettet] tid samme i roelighed have besiddet, thi lod de ved Assessor Svend Krag paastaae at domen skal vorde tilsidesat og Jens Eschildson ej tilkiendes nogen andeel i denne jord hvor denne torv er skaaret, forinden hand det ved lovlig adkomst beviser men hand tilfindes at betale Citanterne processens Omkostn.

33.

Underadmiralitetstretens Domprotokol 1736—40,
Fol. 79 (1736).

Dersom stor vidtløftighed med Latinske gloser og Phraser kunde hielpe en urætfærdig Sag, har Sr Gultzau icke efterladt sin fliid, saavel der udj, som udj een og andre ting at bruge Chicaner, som hvercken ieg eller min fuldmægtig vil værdige ham at besvare, men allene vil svare til Sagen og min rætmæssige fordring, dend Sr Gultzau med de fremlagte Regninger selv har ligitimeret, som ieg i mit forrige har forklaret, hvor til ieg mig refererer, og ellers endnu viidere til desßen oplysning her ved producerer min handelsbog til eftersyn, som ieg allerydmygst beder Rættten med min her indleverte Regning, saa vel som de af Sr Gultzaus under Lit: A: B: C: fremlagte Regninger, samt min der over indgivne forklaring maatte confronteres, og begynder i bem^{te} bog Pag. 61 og [næstpaafølgende 3de Siider...].

34.

D. Kanc. Supplikprotokol 1750,

2. Halvaar, Nr. 426.

[Højre Spalte]: 426. Maria Afg. Jens Jensens her af Staden beklager den Sorg hun haver [overstreget: for] af 2de sine Sønner, i det den første neml. Simon Jensen, medens han i sin ungdom gick paa Rente-Kammeret, er af Jøder og Jødiske-sindede Gemytter bleven forførdte til at optage nogle faa penge, og igjen derfor at udgive een Vexel efter den anden af Betydenhed, hvilcke han paa sine Creditorers falske ord og løfter har continueret at fornye lige til hans myndige aars tiltrædelse, hvorved Supplicantinden, som om alt dette var u-viidende, er bleven underkast hans saa ubillige og u-retfærdige Creditorers Søgmaal. Den anden, som i sin ungdom har lært Isenkram, er af saa slet begreb, at han ej kand erhverve sit brød; Thi beder Supplicantinden [at forbem^{te} begge hendes Sønner maatte gøres u-myndige i henseende til den arv de i sin tiid efter hende kand vente ...].

[Venstre Spalte]: Cancellie Collegium den 24 Aug. 1750. Til Magistratens Erklæring.

Er indkommen og dateret den 9de Sept. 1750. At det forholder sig saaleedes med SupplicantIndens 2de Sønner, som hun foredrager det sees ikke alleene af Hr. Olrogs paaskrift paa Suppliquen, og de 2de herved følgende Attester den ene fra hendes ældste Søn Jens Jensen Slagter, og den anden fra Isenkremmer Schwindt men er end og fleere gotfolk bekiendt. Og da SupplicantInden er en fornufttig skikkelig og vinskibelig Enke, som med dene ansøgning ikke sigter til andet end hendes børns beste, saa indstilles samme til kongelig Resolution. De erindrers ellers at Enken efter bevilling sidder i uskiftet boe.

Cancellie Collegium den 14de Sept. 1750. Bevilges efter ansøgningen.

Conseillet den 17de Sept. 1750. Ligeleedes.

Forordning om Hoveriets Bestemmelse
6. Maj 1769.

§. 6.

I Følge det som nu saaledes befalet og anordnet er, bliver Hoveriet bestemt i henseende til Tiiden som maa bruges til samme at forrette; Men da Erfarenhed har lært, at det Arbeide best og hastigst fremmes, som i henseende til sin Størelse og Mængde er bestemt, siden en Arbeider i saa Tilfælde er sin eegen Drivere, og, uden Tvang eller Opsigt, stræber at blive ferdig med sin foresatte Lod eller Deel, paa det han derefter kunde begive sig hiem, saa for tilliige at opvække hos Hovbuddene saadan Stræbsomhed og Iver, der baade er Husbondens, Bondens og Landets Vel, Ville Vi herved ydermeere allernaadigst have befalet, at foruden Dagenes foranførte ugentlige bestemmelse, skulle alle Jordegods Eyere og Husbonder, i et hvert af de til deres Bønder udstædende Hoverie-Reglementer, paa det nøyeste fastsætte, og uden nogen Undtagelse, i alle de Tilfælde hvor det maatte være muligt, bestemme hvad og hvor meget af et hvert Slags Arbeide i een Dag bør forrettes, og for en Dags Arbeide ansees, saa at naar Bonden har forrettet samme tiilig eller sildig, er hans Dags Arbeide til Ende, og han berettiget til at gaae hiem; ligesom og det han een Dag maatte forrette [meere, end for en Dags Arbeide var ansat, bør i de følgende Dage og Arbeide komme ham til gode og Afkortning].

36.

Kabinettsordrer 1776—79,
S. 1 (1776).

Ordren, der omhandler Indfødsretsloven, er skreven af Ove Høegh-Guldberg.

6. Til Vores Danske Cancellie.

Det har længe været Vor Beslutning ved en Grundlov under visse og fornødne udtrykkelige Indskrænkninger at fastsette, at

alle Embeder i Vore Stater, Hof- Geistlige- militaire og civile, af stor eller liden Betydenhed, ei kunne eller skulle gives til andre end indfødde landets Børn, og dem, som dermed lige kand agtes. Billigheden selv vil, at landets Børn skal nyde landets Brød, og Fordelene i Staten falde i dens Borgeres lod. Alle Tiders Erfaring har og lært, at i et land, hvor Ungdommens Opdragelse besørages, mangler aldrig duelige Folk, naar Regenten søger dem. Ogsaa kand vi med fornøielse kalde for Tankerne Vores Fædrenelands Historie, fordi den kand af alle Stænder fremvise Mænd, som have tient, æret og reddet landet, og med den ædlest Beslutning til deres udødelige Berømmelse opofret sig for Kongerne Vore Forfædre til at herliggiøre eller handhæve deres Regimente. Derfor have og Kongerne ømmeligen elsket deres Folk, og igjen havt paa dets tillidsfulde Kierlighed de stærkeste Prøver altid tilrede, naar de have været meest fornødne, og Tiderne høist farlige.

Alle disse Betragtninger have født og vedligeholdt hos Os det Forset, ved en høitidelig og uforanderlig Anordning at forsikre landets Børn landets Embeder. Thi omendskiønt Staten har havt, og Vi endnu i Vores Tieneste have Fremmede, der med en priselig Nidkierhed have tient, og den Dag i Dag er til Vores fulde Fornøielse tiene Os og Staten, kand Vi dog ikke andet end følge Billigheds, Kierligheds, ja Samvittigheds helligste lov, naar Vi efterat have giort, og videre at ville giøre gode Anstalter til Vores egen Ungdoms Duelighed, nu i saa landsfaderl. et Øie-meed byde og befale:

1.

Det skal fra denne lovs Dag [rettet fra: dato] af agtes, som en nødvendig Egenskab, til at faae i Vore Riger og lande Embeder og Tienester, af hvad Navn nævnes kand, være sig ved Hoffet, eller i den Geistlige, civile og militaire Stand, at Personen er født [i vore Stater ...].

**Missionskollegiet. Extrakter og Voteringer m. m.
1744—97 (1783?).**

Da det er ubehageligt om Vinteren at samles i Directionen om aftenen, og ieg saavel for mine Øynes skyld, som og for en bestemt Forretning, som ieg har om Fredag Eftermiddag, ønskede at derudi kunne skee Forandring, saa ville ieg fornemme, om mine Herrer Colleger ere eenige med, at Samlingen herefter kunne være Torsdag eller Fredag Formiddag, hvad tiid det er Dem bedst beleyligt.

P. Aagaard.

Naar det kand være de øvrige Herrer beleyligt at samles i fornøden Tilfælde Torsdags Formiddag Kl. 10, skal ieg opofre disse Timer fra 10 til 12 af den Eeneste dag, ieg ugentlig har nogenledes Frihed fra andre Forretninger .

Thulstrup.

Mig skal det være beleiligt naar mine Herrer Colleger behager, for nærværende er ieg upassel. og maae holde Sengen

Egede.

Om Fredagen er det mig umueligt at komme, da jeg næsten hver Fredag har Kommunion i Slots-Kirken, og om Torsdagen bliver det længere hen ligesaa umueligt, da jeg just den Dag har Confirmations børn; skal det endelig være een af disse to Dage, da kan jeg ikkun love at komme, naar det er mig mueligt, hvilket vil være siident.

[I Margen til venstre for neden]: Jeg kan og komme om Torsdag formiddag

Schow.

[I Margen til venstre for oven]: Altsaa kan det vel herefter være om Torsdag Formiddag fra Kl. 10 til 12, dog om der skulle være noget af Vigtighed, og H. Confessionarius Bastholm ikke kunne møde, det kunne communiceres ham, førend endelig Resolution falder.

P. A.

38.

Folketællingen 1787 for Svendborg Amt, Gudme Herred, Langaa Sogn.

Ved Gengivelsen er udeladt de trykte Rubrikker, Bemærkningerne i 1. Rubrik: Langaae Bye. 25de Familie osv. samt Aldersangivelserne i 4. Rubrik. Personernes Navne i 2. Rubrik anføres sammen med de dertil hørende Oplysninger i de følgende Rubrikker.

Niels Madsen — Hosbonde — Givt 2^{den} Gang — Bonde og Gaardbeboere.

Anne Hansdatter — Madmoder — Givt 1ste Gang.

Elisabeth Nielsdatter; Karen Nielsdatter; Johanne Marie Nielsd.; Mads Nielsen; Maren Nielsdatter — Børn af siste Egteskab.

Marie Hendrichsdatter — Givt 2^{den} Gang, men Manden borrommet[!] — nyder Almisse.

Jens Hansen — En Fødedreng — i Kost hos Bonden.

Jørgen Nielsen Bierg — Hosbonde — Begge i første Egteskab [gælder ogsaa den følg. Person] — Bonde og Gaardbeboere.

Christiane Larsdatter — Madmoder.

Kirsten Jørgensdatter; Giertrud Jørgensdatter; Niels Jørgensen — Deres Børn.

Anders Nielsen; Barbara Jacobsdatter — Tieneste Folk — ugifte.

Jørgen Andersen — Mand — begge i første Egteskab [gælder ogsaa den følg. Person] — Inderste og Dagleyer.

Maren Jensdatter — Kone.

Karen Jørgensdatter; Anders Jørgensen; Jens Jørgensen; Christen Jørgensen; Hans Jørgensen — Deres Børn.

Anders Jensen — Hosbonde — Begge i første Egteskab [gælder ogsaa den følg. Person] — Bonde og Gaardbeboere.

Kirsten Nielsdatter — Madmoder.

Knud Hansen — Tieneste Karl — ugift.

Anne Andersdatter; Niels Andersen; Maren Andersen[!]; Anne Sophie Andersd.; Jens Andersen — Deres Børn.

Lars Gudsen — Hosbonde — Givt 3^{die} Gang — Bonde og Gaardbeboere.

Anne Marcusdatter — Madmoder — Givt 1ste Gang.
 Gudsen Larsen. — Af første Egteskab — ugift.
 Inger Sophie Larsd. — Af sidste Egteskab.
 Johanne Nielsdatter — Tieneste Piige.
 Jacob Madsen — Mand — I første Egteskab [gælder ogsaa
 den følg. Person] — Inderste og Bødker.
 Anne Margrethe Ibsd. — Kone.
 Mads Jacobsen — Deres Søn.

39.

Lægdsrullen for Frederiksborg Amt 1813, Lægd 53.

I Gengivelsen er de trykte Rubrikker foroven samt de Rubrikker, hvor der kun findes Tal, ikke medtagne. Gengivelsen bringer først Navnet paa den værnepligtiges Fader (eller Moder), derefter Navnet paa selve den værnepligtige (begge Navne i Rubrik 3) og endelig de til denne knyttede Bemærkninger fra de andre Rubrikker.

Ellen LarsDatt. — Lars Olsen — Karlsgave — Nyehuse.

Lars Nielsen — Peder — Farum — Fredborg.

Niels Olsen — Lars — 1808 S. DLR ³/₃.

Niels Hansen — Lars — Frie Pas Sess. 1816 — Annisse — Hillerød — Er i Stutteriet — og Sess. 1814 — D — og Sess. 1815. — D.

Anders Nielsen — Niels — Udesundbye — 1808 S. DLR ³/₃.
 — Givt Hmd. uden Jord.

Peder Torkildsen — Søren — Slagslunde — 25 L. 116 — Ladegrđ. — Brystsvaghed og u. Kr. [o: under Kuur]. — Virkelig 1814 — 15 May Inf. No 10 for Auxl. C. ⁴⁸/₁₄ Tienstd. — ⁷¹/₁₃ og Sess., 1814.

Niels Hansen — Anders — Holmehuus — vides ei — Udt. ved Kron. R. — 1810 S. DLR. ³/₄. Har ulovlig forladt Lægdet og taget Tste hos en Frue Scheel i Fyen. Opholdssted opl. paa det han kan blive straffet og dertil overdraget. — [Bemærkn. skrevne tværs over Rubrikkerne 4--7]: Ingen Oplysning. Har

opholdt sig hos Jægermester Lerche i Lægdet. Hosbonden paalægges at oplyse hans Opholdsted. — Sess. 1814. — Ingen Opl. Forhør tilstilles Commissairen uden Ophold. — Sess. 1815. — [Bemærkn. under Navnet i Rubrik 3]: Forhør har endnu ikke kunde[1] sluttet. — ⁴⁸/₁₅ — Udsløttet Sess. 1816. — [Bemærkn. under Stregen over Rubrikkerne 3—7]: Maae frietages for videre Krigstjeneste og udstryges af Rollen, efter Kongl. Resol. com. Kongens Regt. 5 Maj 1810 fra General Commiss. Collegii. — Udsløttet 1816.

Arbejdsmand Jens Pedersen — Peder Karl Vilhelm — Hillerød Overdrev — hiemme.

40.

Brev fra A. S. Ørsted til Ove Malling ¹⁵/₉ 1826

(i Fr. Jul. Kaas' Privatarkiv).

Brevet findes trykt i Frantz Dahl: Frederik VI og Anders Sandøe Ørsted i 1826 (1929), S. 168 f.

Deres Excellence

vilde tilgive, at jeg, paa Grund af den særdeles Tillid jeg har til Deres Retsindighed saavel som til Deres Velvillie for mig, i Deres Hænder nedlægger følgende Erklæring, som i den fortrædelige Sag, hvori jeg vel veed hvad jeg skylder Deres Excellences Indsigter og gode Villie, kan tjene til at forebygge muelig Misforstaaelse: at jeg ingenlunde attraaer min nærværende Embedsstilling forandret, saafremt Hans Majestet endnu har den Tillid til mig at ønske mig paa denne Plads, og at jeg da taalmodigen underkaster mig hans Villie med Hensyn til min fremtidige literære Virksomhed, stolende dog paa, at Allerhøistsamme (der, til Ex., intet har havt imod afd. Oberprocureur Baron Eggers's literære Virksomhed) vil indrømme hvad der er nødvendigt for at jeg ei skal compromittere mig eller svige mine Forlæggere med Hensyn til Arbejder, der alt ere under Tryk. Det er kun, i den Forudsætning, at jeg skulde være saa ulykkelig

at have tabt Kongens Tillid, at jeg hellere gaaer tilbage til en mindre betydende Virkekreds. Saafremt noget modsat siges, er det en Misforstaaelse, og, da det aldeles ingen Hjemmel har i det, jeg allerunderdanigst har yttret for Hans Majestet, men maa hidledes af mundtlige Yttringer til G. St. M. Kaas, hvilke dog ingenlunde have været fremsatte i anden Mening end den, jeg har været saa frie at meddele Deres Excellence, saa kunde De forøge Deres Krav paa min Taknemmelighed, hvis De vilde trænge paa, at Man skaffer sig nærmere Vished om min Mening,

15 Sept 1826

allerærbødigst
Ørsted.

41.

Kgl. Reskript 13. Januar 1831 til Danske Kancelli om Indførelse af Provinsialstænder.

Da det er Vor allerhøieste Villie i Vort Kongerig[e] Danmark at indføre raadgivende Provincial-Stænder i den Form og efter de Grundsætninger, som ere fulgte ved de i Aaret 1823 i de Kongelige Preußiske Stater indførte Stænder, forsaavidt Landets Beliggenhed og Localitet maatte tillade dette, saa ville Vi aller-naadigst have Vort Cancellie paalagt at nedlægge allerunderdanigst Forslag til de i saa Henseende fornødne Forberedelser, samt ligeledes at udarbeide og til Vor allerhøieste Bedømmelse allerunderdanigst at forelægge Os Udkast til en Anordning angaaende saadanne Stænder.

At Sagen ei kommer til offentlig Kundskab forinden Vor allerhøieste Approbation er paafulgt, ville Vi allernaadigst have Vort Cancellie paalagt at iagttage.

Befalende Eder Gud!

Givet i Vor Residentsstad Kjøbenhavn, d. 13^e Januar 1831.

Frederik R.

42.

**Folketællingen 1845 for København,
Nørre Kvarter, Studiestr. 97.**

Ved Gengivelsen er de trykte Rubrikangivelser ikke medtagne. Bortset fra Bemærkningerne for oven og Gadenr. er Folketællingen udfyldt af H. C. Ørsted.

[Bemærkningerne for oven]: Bedes tilbagel. mellem d 1 og 4^e Februar i Mikkalbryggersgade No 99. 2 S[ahl]. — De som ere af anden Religion end den lutherske bedes bemærket. — Ligeledes de som [nyde] Almisse af det Offen[t]lige.

[1. Rubrik]: Studiistræde No 97. — Stueetagen benyttes af den polytechniske Lærestalt, og beboes ikke. — 1ste og 2^{den} Sal beboes af een Familie. — Kjelderen.

[Navnene i 3. Rubrik gengives sammen med de til hvert enkelt Navn i de følgende Rubrikker hørende Bemærkninger. Der er Tankestreg for hver ny Rubriks Oplysning]:

Hans Christian Ørsted — 68 — gift — Rudkjøbing — Conferentsraad og Professor samt Director for den polytechniske Lærestalt.

Inger Birgitte Ballum — 56 — gift — Kjød [skal være: Kjel]by Magle paa Møen — hans Kone.

Mathilde Elisabeth Ørsted — 22 — ugift — Kjøbenhavn — Deres Datter.

Anders Sandøe Ørsted — 19 — ugift — Kjøbenh — Deres Søn, Student.

Albert Nicolay Ørsted — 16 — ugift — Kjøbenh — Deres Søn, Skolediscipel.

Johanna Högström — 30 — ugift — Kjøbenh — Tjenestefolk [denne Angivelse gælder hende og de to følgende].

Johanna Azarine Dorothea Lohmann — 21 — ugift — Kjøbenh.

Jens Rasmus Marcussen — 29 — gift — Fredericia — NB Marcussens Kone boer ikke sammen med ham, men de ere ikke skilte fra Bord og Sæng, som det kaldes, uagtet de ikke boe sammen.

Johan Paulus Baumann — 52 — gift — Erlangen — Portner.
Christine Gundersen — 50 — gift — Holum Bispegaard p.
Island — Hans Kone.

[Bemærkningerne for neden under Stregen]: Summa — 2
Familier — 10 Personer. — Kjøbenhavn d. 1 Februar 1845

H. C. Ørsted.

43.

**Lengnicks Uddrag (fra ca. 1850) af
Københavns Trinitatis Kirkes Bøger, Vielse,
Spalte 89—90.**

Vielse

Dølner Ludvig Carl, Toldbetjent $\frac{2}{3}$ Anne Carine Wilh. Bistrup.
Deichmann Jacob, Kopist $\frac{4}{3}$ Bolette Cathr Gyldendahl.
Wewer Carl Aug., Kontoirist $\frac{13}{4}$ Marie Helene Blinck.
Holck Jacob Elias, Fdm. $\frac{26}{5}$ Jacobine Ostenfeldt Holm.
Møller Hans, Student $\frac{18}{9}$ Marie Elisabeth Meyer.
Thorsten Johan, Kjøbmand $\frac{28}{10}$ Johanne Bruun.
Born Daniel, Bagermester $\frac{23}{11}$ Maren Christence Gram.
Wæwer Johan Caspar, Mægler $\frac{22}{12}$ Christiane Erichsen.
Hede Peder, Lærredshandler $\frac{30}{12}$ Karen Hansteen.
1809. Olsen Terkel, Student $\frac{8}{3}$ Regine Malling.
Hansen Abr. Holst, Prov. Forv. $\frac{8}{3}$ Kirstine Hansen.
Brandt Rasmus, Student $\frac{26}{3}$ Marte Marie Gross.
Engelhart, Assessor $\frac{12}{4}$ Joh. Aagesen.
Jørgensen Søren, Fdm. $\frac{7}{5}$ Anne Marie Rohde, sal. Hørkr.
Christian Fischers.
Mørch Jens Christian, Overlærer $\frac{11}{6}$ Boel Bech.
Aabye Peder Sørensen, Hosekr. $\frac{19}{5}$ Karen Marie Hansen:
Castberg Poul Pedersen, Brygger $\frac{2}{6}$ Else Margr. Mullerup.
Bernth Lauritz Andreas, Canc. Secretair $\frac{10}{6}$ Joh. Klingberg.
Bentin Frid., Bager $\frac{23}{6}$ Christiane Holm.
Krause Georg Wilh Ludvig, Fdm. $\frac{23}{7}$ Mariane Friis.

Damkjær Jacob Georg, Proc. $\frac{6}{8}$ Anne Marie Degn.
 Bruun Jens Andreas, Cand. juris $\frac{22}{9}$ Cecilie Sophie Charlotte
 Leske.

Grüner Fred, Kapelmusikus $\frac{29}{9}$ Florentine Apelberg.

Løve Peter Fred, Kjøbmand $\frac{6}{10}$ Sophie Elisab. Snitker.

Leiner Johan Jacob, Grosserer $\frac{16}{10}$ Charl. Sophie Trøster,
 sal. Viertels.

44.

Udkast til Kongens Proklamation til Slesvigerne

7. August 1849

(Statsraadsjourn. Nr. 92/1849).

Udkastet er skrevet med Statsraadssekretær C.F.I.H.Liebes (d.1883)
 Haand.

Det er omsider lykkedes Os at standse Krigenes Onder, som isærdeleshed have hvilet haardt paa Vore troe Undersaatte i Slesvig, og ere blevne følte dobbelt smerteligt, fordi det (er Borgere i samme Stat), der have staaet som Fiender overfor hverandre. Det er Vort tillidsfulde Haab, at den nu indtraadte Standsning af Krigen vil være Forbud for Fredens tilbagevendende Velsignelser; og det er i dette Øieblik Trang for Os at henvende et Ord til Vore slesvigske Undersaatte.

De af Eder, som, selv under de vanskeligste Forhold, have bevaret Troskaben ukrænket [rettet fra: den undersaatlige Troskabsed ukrænket] — og med landsfaderlig Glæde kunne Vi dertil henregne den overveiende Deel af Folket i Slesvig —, ville have den bedste Løn i Eders egen Bevidsthed, i det Exempel, I efterlade Eders Børn. Men I modtage tillige Eders Konges Tak; thi [Eders urokkelige Troskab og Hengivenhed har været Os den bedste Opreisning under de mange og dybe Krænkelser, Vort Hjerte har maattet friste].

